

Dorpsvisie Froombosch 2026

Vereniging Dorpsbelangen Froombosch

www.froombosch.com

www.stekenstreek.nl

nationaal programma
groningen

www.nationaalcoordinatorgroningen.nl

www.midden-groningen.nl

Dorpsvisie Froombosch 2026

Vereniging Dorpsbelangen Froombosch

Uitgewerkt door de Werkgroep Dorpsvisie Froombosch

In de werkgroep hadden zitting:

Erik Haverkamp
Gerda Haak
Willem Wollinga
Jelle Brandsma
Wessel Middelbos
Erik Wilthof

Dirk Keegstra (agendalid gemeente)
Gerard Wezenberg (Stek en Streek)

De uitwerking van de Dorpsvisie Froombosch 2026 is gefinancierd vanuit het programma 'Hart voor Midden-Groningen', onderdeel 'Dorps- en wijkplannen'. Bureau Stek en Streek uit Assen verzorgde de projectbegeleiding en eindrapportage.

De dorpsvisie is bovendien tot stand gekomen door de vrijwillige inzet en bijdragen van vele bewoners, bij de onderzoeken en diverse discussiemomenten. Met dank voor hun inzet en enthousiasme.

Inhoudsopgave

1. Inleiding

- 1.1 Froombosch
- 1.2 Een nieuwe toekomstvisie
- 1.3 Van visie naar uitvoering
- 1.4 Nieuwe wekgroepen
- 1.5 Leeswijzer

2. Projectuitvoering

- 2.1 Werkgroep
- 2.2 Bewonersonderzoek
- 2.3 Beleidsonderzoek
- 2.4 Confrontatie LP en GP
- 2.5 Communicatie
- 2.6 Uitwerking visie

3. Een agrarisch woondorp

- 3.1 Demografie en woonbeleid
- 3.2 Starters op de woningmarkt
- 3.3 Koopwoningen in Froombosch
- 3.4 Huurwoningen in Froombosch
- 3.5 Levensloopbestendige woningen
- 3.6 Beleidsruimte voor woningbouw
- 3.7 Stikstofproblematiek
- 3.8 Fysieke ruimte
- 3.9 Verdichting en uitbreiding van het lint
- 3.10 Uitbreiding Hoofdlingenpad
- 3.11 Appartementen
- 3.12 Bijzondere woonvormen
- 3.13 Flexwoningen

4. Een verkeersveilig dorp

- 4.1 Visie Duurzaam Veilig Wegverkeer DV3
- 4.2 Wegencategorisering
- 4.3 Fietsverbindingen
- 4.4 Openbaar vervoer
- 4.5 Wegkenmerken
- 4.6 Economie en leefbaarheid
- 4.7 Varianten Hoofdweg

5. Een mooi en groen dorp

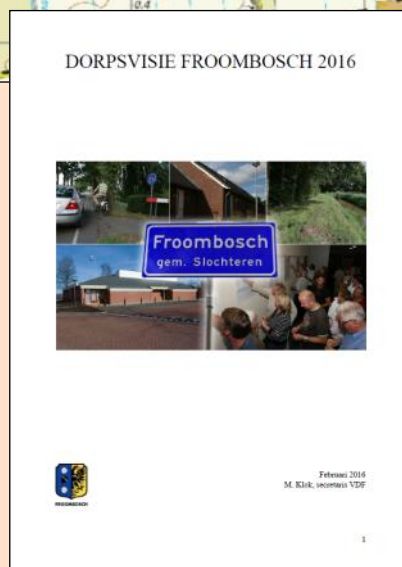
- 5.1 Wolddorp
- 5.2 Karakteristieke panden en plekken
- 5.3 Woldweg
- 5.4 Groene straten
- 5.5 Park of bos
- 5.6 Natuurgebieden
- 5.7 Wandelen en fietsen
- 5.8 Nieuwe ontwikkelingen

6. Een saamhorig dorp

- 6.1 Agrarisch verenigingsleven
- 6.2 School en dorps huis
- 6.3 Open gemeenschap
- 6.4 Communicatie
- 6.5 De jeugd
- 6.6 De ouderen

7. Samenvatting en Uitvoeringsagenda

- 7.1 Indeling
- 7.2 Uitvoeringsagenda's

1. Inleiding

‘Het wordt tijd voor een nieuwe dorpsvisie’ stelde het bestuur van Dorpsbelangen Froombosch vast in het najaar van 2023. Geen actualisatie van de vorige visie uit 2016, maar één met een frisse aanpak, geschreven door een werkgroep buiten het bestuur, met zoveel mogelijk betrokkenheid van de bewoners. Het programma ‘Hart voor Midden-Groningen’ bood Froombosch die mogelijkheid, met een ambtelijke ondersteuning én een budget voor een procesbegeleider.

1.1 Froombosch

Een eeuw geleden werd Froombosch als ‘achtste dorp’ toegevoegd aan de reeks van zeven Wolddorpen in de Woldstreek. Toen kreeg het haar eigen lagere school op de grens tussen de dorpen Kolham en Slochteren. Daardoor hoefden kinderen uit beide dorpen dezelfde afstand te lopen. Een grens-dorp is Froombosch gebleven, wat verder weg van de snelweg A7, soms wat achtergesteld in bestuurlijke aandacht van de gemeente, zonder school en winkels. Maar Froombosch-ters zijn desondanks trots en zelfbewust. Het in 2022 geopende nieuw dorpshuis ‘De Ruyten’ vormt het hart van de gemeenschap en biedt onderdak aan het verenigingsleven en vele activiteiten.

Nog steeds is het een ‘plattelandsdorp’ waarin de boerenbedrijvigheid medebepalend is voor het karakter, maar ook steeds meer in trek als ‘woondorp’ voor nieuwkomers uit de regio of verder weg. Ook het aandeel kleinschalige bedrijvigheid-aan-huis neemt de laatste jaren sterk toe.

Voorzieningen zijn er in het dorp nauwelijks meer, maar wel bereikbaar met een rit naar Slochteren of Sappemeer. Met de fiets, de eigen auto of de bus. Toch zijn er ontwikkelingen die de bewoners zorgen geven. Met name de met Froombosch vertrouwde ouderen, die afhankelijker zijn geworden van voorzieningen op afstand. Die geen passende (kleinere) huurwoning in de dorp kunnen vinden. Zorgen die overigens ook in andere kleine dorpen leven. De mobiele nieuwkomers redden zich wel. Zij vestigen zich in Froombosch om de ruimte en natuurlijke plattelandsomgeving. Werk en voorzieningen liggen op met de auto snel te overbruggen afstanden. Maar hoe worden zij bij de gemeenschap betrokken?

1.2 Een nieuwe toekomstvisie

De eerste dorpsvisie dateert uit 2009, de volgende uit 2016, nog onder de oude gemeente Slochteren. Die ging in 2018 met Menterwolde en Hoogezand-Sappemeer op in de gemeente Midden-Groningen. Elke gemeentelijke herindeling kent een overgangperiode van integratie van beleid en organisaties. Maar inmiddels heeft de gemeente ook veel nieuw beleid op de rails gezet, waarop de oude dorpsvisie toen nog niet kon anticiperen. Ook het landelijk beleid voor herstel van de aardbevingsschade en het bijbehorende budget voor leefbaarheidsmaatregelen is van ná deze dorpsvisie. Zelf moest het bestuur van Dorpsbelangen Froombosch bij een evaluatie erkennen dat, buiten het nieuwe dorps huis, er van voorstellen in de dorpsvisie weinig was uitgevoerd. Tijd voor een nieuwe dorpsvisie. De gemeente zette in 2019 een ambitieus leefbaarheidsprogramma ‘Hart voor Midden-Groningen’ op, met een budget van de Nationaal Coördinator Groningen (NCG), de uitvoeringsorganisatie herstel aardbevingsschade. Eén onderdeel betreft ‘Dorps- en wijkplannen’ dat de 37 onderscheiden dorpen en wijken binnen de gemeente de mogelijkheid biedt een eigen visie uit te werken. En er is een fors budget voor uitvoering van voorstellen in de visie beschikbaar. Dorpsbelangen tekende in 2023 in voor het project, maar ondervond aanvankelijk moeilijkheden met het vinden van een procesbegeleider. Uiteindelijk werd in het voorjaar 2024 met bureau Stek en Streek uit Assen een geschikte partner gevonden. Op 8 juli vond een goed bezochte informatieavond plaats in het dorps huis. Na de zomervakantie werd de projectuitvoering Dorpsvisie Froombosch ingezet, met een geplande afronding in december. Het zou echter ruim een jaar later worden.

**SOMS HEB JE VAN DIE DROMEN
DIE JE WAKKER HOUDEN**

TOT JE ZE UITVOERT

Loesje

Postbus 1045
6001 BA Arnhem
www.loesje.nl

1.3 Van visie naar uitvoering

De projectuitvoering werd dus een jaar verlengd. De belangrijkste reden is dat de Werkgroep besloot om twee extra bewonersavonden te organiseren op de belangrijkste thema's Verkeer en Wonen. Die hielden de bewoners erg bezig en tegelijkertijd waren ze erg complex. Ruggespraak over de opties voor de dorpsvisie was onvermijdelijk. Na de zomervakantie '25 is bovendien al ambtelijk overleg met de gemeente gevoerd over de Uitvoeringsagenda van de dorpsvisie. Het programma van 'Dorps- en wijkpannen' voorziet in een budget voor uitvoering van voorstellen uit de dorpsvisie, maar die moeten dan zo concreet mogelijk geformuleerd zijn. Het gaat om een bedrag van € 20.000, = bij de vaststelling van de Dorpsvisie Froombosch en daarna een jaarlijks aan te vragen uitvoeringsbudget tot een maximum van € 200.000, =. Aanvragen uit Froombosch worden overigens steeds afgewogen tegen aanvragen uit andere dorpen. Tot zeven jaar na publicatie van de dorpsvisie kunnen aanvragen gedaan worden. Overigens kan Froombosch ook op zoek gaan naar cofinanciering voor de uitvoering. De Uitvoeringsagenda vroeg dus meer tijd. Het zal bij de presentatie van de dorpsvisie met de handtekening van de verantwoordelijk wethouder de basis zijn voor het vervolg.

1.4 Nieuwe werkgroepen

Met de voltooiing van de Dorpsvisie Froombosch zit het er voor de Werkgroep op. Aan het bestuur van Dorpsbelangen Froombosch nu de uitdaging om tot uitvoering van voorstellen te komen. De basis is de Uitvoeringsagenda en daarvan afgeleide versie die het bestuur en de gemeente zijn overeengekomen. Van de vereniging en overige bewoners wordt bij de uitvoering opnieuw om inzet gevraagd. Een beproefde methode is om bewoners te organiseren in werkgroepen, op onderdelen van de Uitvoeringsagenda. Bij de presentatie van de Dorpsvisie Froombosch op 26 maart '26 zal daartoe door het bestuur worden opgeroepen. De hoop en verwachting is dat zich dan al bewoners aanmelden. Werving blijft natuurlijk een terugkerende activiteit als nieuwe onderwerpen van de Uitvoeringsagenda worden opgepakt.

1.5 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 beschrijft het procesverloop in de uitwerking van de dorpsvisie, door de daarvoor ingestelde Werkgroep Dorpsvisie Froombosch. Het beschrijft de organisatie van de Werkgroep en uitvoering van de belangrijkste projectonderdelen. Allereerst de methoden en uitkomsten van het onderzoek, uitgevoerd in de tweede helft van '24. Het onderzoek was gericht op zowel de bewonerswensen als de beleidskaders. Eerstgenoemde is vervat in het zogenoemde 'Lokaal Programma', het tweede in het 'Gebiedsprogramma'. Door beide met elkaar te confronteren kon de Werkgroep bepalen wat belangrijk én haalbaar is voor uitwerking in de dorpsvisie. Het lokaal Programma en Gebiedsprogramma zijn in vier thema's geordend en de uitkomsten ervan in de hoofdstukken 3, 4, 5 en 6 beschreven. In hoofdstuk 7 worden de voorstellen kort per thema opgesomd, met aansluitend opmerkingen voor de uitvoering. In die zin is dit te lezen als samenvatting en uitvoeringsagenda. Op basis hiervan is in het ambtelijk overleg met de gemeente een afgeleide Uitvoeringsagenda opgesteld, zoals de gemeente dat met andere dorps- en wijkplannen heeft gedaan.

**Informatieavond
project Dorpsvisie Froombosch**
ma. 8 juli, 19.30 uur, in het dorpshuis

Dorpsvisie Froombosch

Bouw mee aan de Dorpsvisie Froombosch!

De komende maanden gaat een werkgroep van Dorpsbelangen Froombosch aan de slag. We kunnen uw inbreng van kennis, wensen en ideeën goed gebruiken. Zo wordt het een visie van het hele dorp. Doe met ons mee.

2. Projectuitvoering

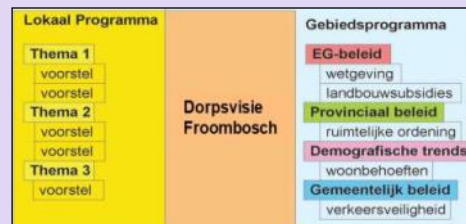
De Dorpsvisie Froombosch is als project opgezet, waarvan de uitvoering werd uitbesteed aan een door Dorpsbelangen ingestelde Werkgroep. Daarin zaten naast twee bestuursleden 'gewone' bewoners van Froombosch en de projectcoördinator van Stek en Streek. In het projectplan werd de uitvoering gedetailleerd beschreven en begroot. Na een vertraagde start kwam de Werkgroep na de zomervakantie '24 op stoom. Het invoegen van bewonersavonden op de thema's Verkeer en Wonen leidde tot verlenging van de uitvoeringsperiode, maar in het najaar '25 kwam dan toch de Dorpsvisie Froombosch gereed. In dit hoofdstuk wordt het proces van de projectuitvoering beschreven.

2.1 Werkgroep

Het bestuur van Dorpsbelangen gaf met een goed bezochte informatieavond op 8 juli '24 de aftrap voor het project. Na een projectpresentatie konden de bewoners alvast proeven aan verschillende methoden van bewonersonderzoek, waarmee na de zomervakantie gestart zou worden. Maar het bleek wel moeilijk om leden voor de Werkgroep te vinden. Het Foodfestival op 30 augustus werd daarom aangegrepen om bewoners te werven voor deelname aan de Werkgroep en het Bewonersonderzoek. In een eigen kraam en de Wijkplannen-schafteet van de gemeente werd informatie gegeven en een namenlijst met belangstellenden aangelegd. Door een aantal van hen persoonlijk te benaderen lukte het een Werkgroep te vormen van zes personen. Binnen de Werkgroep zijn de taken verdeeld, voor een deel ook roulerend. Uiteindelijk koos de groep voor een vaste voorzitter (Gerda Haak) en notulist (Erik Haverkamp). Het secretariaatsweek lag vooral bij Gerard Wezenberg. Er was ook een 'wisseling van de wacht'. Wessel Middelbos trad later toe tot de Werkgroep, Jelle Brandsma haakte wat later af. De Werkgroep vergaderde regelmatig, elke maand, afhankelijk van het projectmoment. Eind november '25 is de concept toekomstvisie met leden van het bestuur Dorpsbelangen besproken en begin december in principe vastgesteld.

2.2 Bewonersonderzoek

De methoden die in het onderzoek naar de kennis en meningen van bewoners zijn uitgevoerd waren de *Historische wandeling* en de groepsgesprekken rond *Kernwaarden*. Verder zijn er bewonersavonden georganiseerd, waarbij in groepjes rond *Praatplaten* voorstellen rond Verkeer en Wonen zijn besproken. De *Historische wandeling* op 3 november trok zo'n twintig deelnemers, die een tocht maakten langs plekken die illustratief zijn voor de ontwikkeling van het dorp. Tijdens de toelichtingen werden de wandelaars uitgedaagd hierover hun mening te geven. Met verschillende groepen is gesproken over de *Kernwaarden* van Froombosch. Dat waren de Vrouwen van Froombosch, de Landbouwvereniging en de (oudere) Jeugd. Van een gesprek met een groep Ondernemers is het niet meer gekomen. Evenmin van een overleg met het Platform Ouderen Midden-Groningen over de problemen van ouderen in het dorp rond zorg, mobiliteit en eenzaamheid. In het voorjaar van '25 besloot de Werkgroep om de voorstellen rond de belangrijke thema's Verkeer en Wonen eerst op bewonersavonden te bespreken, vóór deze in de Dorpsvisie op te nemen. Het thema Verkeer is besproken op 10 april, het thema Wonen op 8 mei, met zo'n dertig resp. twintig bewoners. Op de bewonersavonden waren ambtenaren van de gemeente aanwezig om informatie te verstrekken. Na een presentatie bespraken bewoners in kleine groepen elke kwartier een set *praatplaten* met een analyse en voorstellen voor de dorpsvisie. Het werd de Werkgroep duidelijk waarover al consensus leek te bestaan en waarin nog keuzemomenten zaten.

2.3 Beleidsonderzoek

In het onderzoek naar het beleid en ontwikkelingen kon de Werkgroep terugvallen op een aantal actuele beleidsnota's van de gemeente Midden-Groningen. Allereerst de Omgevingsvisie, het beleidskader voor de toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen, en het ontwerp Mobiliteitsplan, over verkeer en afgeleide inrichting van wegen. Daarnaast is gebruik gemaakt van het Woonplan en de recente prestatieafspraken over o.a. woningbouw, sloop en renovatie. Provinciale en gemeentelijke beleidsnota's zijn op hun beurt voor een deel een uitwerking van landelijk beleid rond ruimtelijke ordening (Omgevingswet), woningbouwopgaven en de aanpak van stikstof. In de directe omgeving van het dorpsgebied Froombosch speelt namelijk de natuurontwikkeling in het gebied 't Roegwold / Duurswold. De energietransitie vertaalde zich al in de aanleg van het Zonnepark Woudbloem en recent in een planinitiatief Sieweg. Het overheidsbesluit de gaswinning te staken leidde tot het sluiten van de locatie aan de Langewijk en de vraag rond herstemming ervan. Demografische ontwikkelingen zijn ook beoordeeld, waar het gaat om de toekomstige behoefte aan woningen (kwantitatief en kwalitatief), aan zorg en aan voorzieningen, zoals het openbaar vervoer. Naast de genoemde beleidsdocumenten is gebruik gemaakt van websites, met name van AlleCijfers.nl die op dorpsniveau statische informatie levert.

2.4 Confrontatie LP en GP

De uitkomsten van het Bewonersonderzoek zijn geordend naar thema, doelstellingen en voorstellen. Er zijn vier thema's geformuleerd. Froombosch is straks een 'Agrarisch woondorp', 'Verkeersveilig dorp', 'Mooi en groen' en zeker ook 'Saamhorig'. Tegenover dit Lokaal Programma (LP) zijn de uitkomsten van beleidsonderzoek weer geordend in een Gebiedsprogramma (GP). Door beide programma's met elkaar te confronteren werd het de Werkgroep duidelijk welke voorstellen uit het LP haalbaar zijn, strijdig zijn met het GP, of een ondersteunend beleidskader in het GP missen. Maar beleid is ook in ontwikkeling en niet altijd voldoende uitgewerkt.

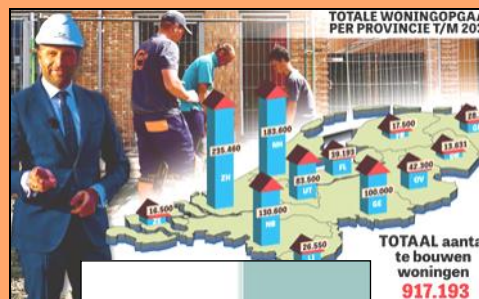
2.5 Communicatie

Bij de start van de projectuitvoering is de publiciteit en communicatie aan de orde geweest. De website van Dorpsbelangen Froombosch is pas eind 2023 in de lucht gegaan, bij het aantreden van het nieuwe bestuur. Een eigen facebook-pagina is er ook voor de aankondiging van activiteiten. Besloten werd om een projectpagina aan te maken op de website en beide media te benutten voor aankondigingen. De andere, beter bezochte facebook-pagina van de Froombosch-ters nam aankondigingen ook over. Daarnaast zijn flyers huis-aan-huis rondgebracht, voor de werving en aankondiging van activiteiten. Om ook de minder digitaal ingestelde bewoners te bereiken. Er is weinig gebruik gemaakt van regionale media als huis-aan-huis dagbladen. Maar RTV Midden-Groningen pikte de flyers voor bewonersavonden mee en vermeldde de informatie op hun website. Ook de plaatsing van het informatiebord als eerste actie uit de Dorpsvisie kreeg die aandacht. Het actueel houden van de projectpagina op de website Dorpsbelangen raakte in de zomer van '25 wat in het slop. De verslagen van de Bewonersavonden werden pas maanden later geplaatst. De noodzaak van een goede communicatie bracht de Werkgroep overigens wel op het spoor van de verschillen tussen groepen bewoners. Dat is nader uitgewerkt in het hoofdstuk 'Een saamhorig dorp'.

2.6 Uitwerking visie

Al in december '24 is begonnen met het uitwerken van de concept hoofdstukken rond de vier thema's van de dorpsvisie. Het vertrekpunt was steeds het Lokaal Programma, meestal vertaald naar een reeks paragrafen rond voorstellen. Gaandeweg werden punten toegevoegd en formuleringen herschreven. In het zicht van de bewonersavonden over Verkeer en Wonen zijn die hoofdstukken nauwkeurig beoordeeld op juistheid en de keuze tussen opties. Na deze avonden zijn de concept-hoofdstukken op enkele paragrafen herschreven, passend bij de uitkomsten. Eind november '25 is de Dorpsvisie in concept besproken met het bestuur Dorpsbelangen besproken en in principe vastgesteld.

**VERKOCHT
TE HUUR**

Prestatieafspraken 2024

lefier
wonen met karakter

3. Een agrarisch woondorp

In het bewonersonderzoek is op verschillende momenten naar voren gebracht dat Froombosch vooral wordt gewaardeerd om 'de rust' en 'de woonomgeving, met ruimte en natuur'. Het dorp heeft nog een agrarisch karakter, ondanks de ontwikkeling van plattelandsdorp naar woondorp voor mensen met werk erbuiten of aan huis. Aan het verlies van de basisschool, winkels, horeca en traditionele bedrijvigheid is men inmiddels gewend. Blij is men met een mooi en goed draaiend dorpshuis.

Froombosch heeft alle kenmerken van het woondorp zoals beschreven in de beleidsnota's. Maar twee groepen worden onvoldoende bediend: de ouderen die kleiner willen wonen in Froombosch en afhankelijk zijn van zorgvoorzieningen, en starters op de koop- en huurmarkt.

3.1 Demografie en woonbeleid

Nederland kent twee belangrijke trends: een groei van de bevolking (m.n. door migratie) en een vergrijzing door de hogere levensverwachting en een lager geboortecijfer. Deze trends zorgen voor een druk op de woningmarkt. Er is sprake van een sterk achtergebleven bouw van nieuwe woningen (een tekort van 400.000 in '24), minder sociale huur en een niet aangepast aanbod op veranderde huishoudens. Maar daarin bestaan grote regionale verschillen. Werd er vijftien jaar geleden nog met zorg gesproken over 'krimpregio's' in bijvoorbeeld Groningen, nu wordt gesteld dat deze provincie in staat is om de druk op de woningmarkt te verlichten door juist hier extra te bouwen. Maar het helpt trouwens niet als de provincie nog te boek staat als 'aardbevingsgebied'. Er is inmiddels een scala aan nieuwe landelijke wetgeving en beleidsnota's die kaders stellen aan wat op provinciaal en gemeentelijk niveau moet worden uitgewerkt. De gemeente Midden-Groningen heeft dat gedaan in haar recent vastgestelde Omgevingsvisie ('23) en Woonvisie 2024-2030 ('24). Andere partijen zijn de bouwsector en woningcorporaties. Eerstgenoemde heeft nu te maken met de remmende werking van de stikstofproblematiek en gestegen kosten voor bouwmaterialen. De woningcorporaties hebben te maken met hogere stichtingskosten voor nieuwbouw en hogere renovatiekosten, terwijl er wel prestatieafspraken liggen die zijn overeengekomen met de gemeente en huurdersorganisaties ('24). Woningcorporaties Lefier heeft geen renovatie- of bouwplannen voor Froombosch.

3.2 Starters op de woningmarkt

In de Dorpsvisie 2016 werd gesteld dat Froombosch behoefte heeft aan starterswoningen en levensloopbestendige woningen. Daarin is tot nu toe niet voorzien door nieuwbouw, niet in de koop- en niet in de huursector. In de vrije koopmarkt is sturing lastig: de starter van vandaag is de 'doorstromer' van morgen, die meestal een veel hogere verkoopprijs bedingt. En kopers van buiten (over)bieden gewoon mee. Ook in de huursector is sturing lastig: van een brede doelgroep ingeschreven woningzoekenden kan een ieder reageren op een beschikbare woning in het dorp, niet alleen de starter uit Froombosch. De woningcorporaties bouwen nu vooral tot de 'huursubsidiegrens' en niet voor de midden-huur, het domein van de particuliere verhuursector. Kortom: starters maken alleen meer kans bij een ontspannen woningmarkt, bij voldoende en gevarieerd aanbod, of bij bijzondere woonvormen met een eigen coöptatie. En belangrijk: woningzoekenden moeten zich op tijd bij een corporatie inschrijven. Dat kan al bij de leeftijd van achttien jaar. Maar er ligt een initiatiefwetsvoorstel tot aanpassing van de Huisvestingswet, waarbij gemeenten in hun Huisvestingsverordening kunnen vastleggen dat een deel van de beschikbare huurwoningen (tot 50%) met voorrang wordt toegewezen aan woningzoekenden uit de eigen gemeente. De in '24 vastgestelde Huisvestingsverordening van gemeente Midden-Groningen zegt hierover niets en de procedure bij de wetsaanpassing neemt zeker twee jaar in beslag.

3.3 Koopwoningen in Froombosch

Met een geschiedenis als betrekkelijk arm platte-landsdorp beschikt Froombosch over een relatief groot aandeel kleinere, vrijstaande woningen. Uitzonderingen zijn de grote woonboerderijen in het buitengebied en de nieuwbouwwoningen op de opengevallen plekken in de dorpskom.

Van de 368 woningen in de *wijk* Froombosch (alle buurten samen) is op dit moment 83% koop en 13% huur-corporatie. En van die voorraad is 97% geregistreerd als eengezinswoning en 3% als meergezins (o.a. Zaadhandel-gebouw, want het dorp kent geen flatwoningen). Tenslotte is 92% gebouwd van vóór 2000, dus het is een betrekkelijk oude voorraad. Maar de woningmarkt heeft ertoe geleid dat de gemiddelde woningwaarde in de *buurt* Froombosch (dorpskom) in tien jaar met 72% gestegen is naar € 277.000, = in 2023. Froombosch zit daarmee in de lagere midden-categorie van de gemeente Midden-Groningen. Dit verklaart waarom Froombosch enerzijds in trek is bij kopers van buiten, die een betaalbare, kleine(re) en vaak oude(re) woning zoeken en meestal geld meenemen uit de verkoop van hun vorige woning. Maar anderzijds ook bij kopers in het hoge segment. Woningen in het buitengebied van Froombosch zijn spectaculair gestegen in gemiddelde woningwaarde, namelijk van € 14.757,= in 2013 naar € 347.000 tien jaar later.

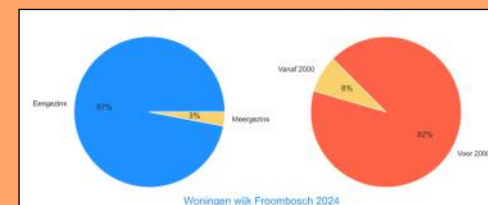
Wat is hiervan de oorzaak? Kopers zijn vaak ook verbouwers, omdat ze meestal voor een verbouwing of verduurzaming een extra hypotheek nemen. Een kleine vrijstaande woning uitbouwen met een keuken, berg- of werkruimte kan eenvoudig, zeker als er voldoende erfruimte is. Dat levert een forse waardevermeerdering op, die zich terugverdient bij verkoop. Zo'n 50% van de woningvoorraad dateert uit 1925-1950 (90) en 1950-1970 (90). Dat verklaart de 40% woningen met de lage energielabels F en G. Meer dan de helft heeft een te laag energielabel (lager dan C), per 1-1-'25. Op de bewonersavond Wonen werden vraagtekens gezet bij deze cijfers: ze zouden niet recent zijn. Maar de lage labels worden niet verklaard uit niet-geldige of voorlopige labels. Landelijk heeft 61% een geldig label, dus voor Froombosch is er veel te winnen bij verduurzaming.

3.4 Huurwoningen in Froombosch

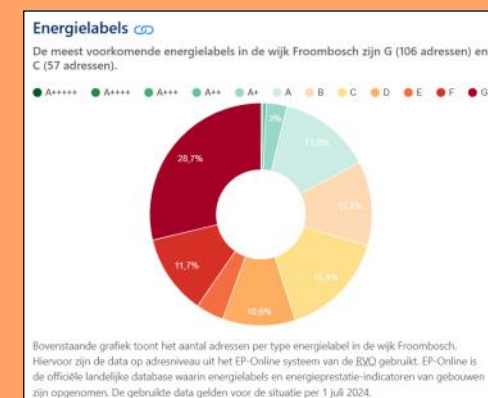
Woningcorporatie Lefier heeft 36 huurwoningen aan de Ruitenlaan, Ruitendwarsstraat, Ruitenweg en het Hoofdlingenpad. De oudste, aan de eerstgenoemde straten, zijn eengezinswoningen, gebouwd in de 60er jaren. In 2022 zijn ze gerenoveerd en hebben nu energielabel A, met zonnepanelen op het dak. Aan de Ruitenweg staan 12 voormalige huurwoningen van hetzelfde type, die in 2006 een verkooplabel hebben gekregen. Deze woningen zijn voor een deel door de particuliere eigenaren verbeterd. Een aantal heeft zonnepanelen op het dak (westzijde). Aan de Ruitenweg staat nog wel een rijtje van 4 woningen uit 1998, met ruimere middenwoningen. En een twee-onder-een-kap setje huurwoningen van hetzelfde type is uitgebouwd aan de achterkant. Alle zes zijn ze te huur voor een brede doelgroep. De jongste 8 huurwoningen zijn in 2009 gebouwd aan het Hoofdlingenpad en levensloopbestendig. Met in totaal 42 huurwoningen op een voorraad van 368 in de *wijk* en 315 in de *buurt* Froombosch (11,4 resp. 13,3 %) kent het dorp een onderbezetting aan sociale huurwoningen. Tenminste als de norm is dat elke gemeente over een voorraad van 30% sociale huurwoningen dient te beschikken. En als het verschil in verdeling in aanmerking wordt genomen tussen woondorpen (20%) en regionale centra (40%). Het percentage 11-13% voor Froombosch ligt overigens wel iets lager dan de statistische 13% voor de *wijk* Froombosch.

Investeren in nieuwe sociale huurwoningen is dus gerechtvaardigd en dan met name voor de doelgroepen die nu niet bediend worden: starters en ouderen. Er is binnen de gemeente behoefte aan 360 extra sociale huurwoningen tot 2030, waarvan 40 in woondorpen als Froombosch. In de prestatieafspraken met de gemeente voor '24 geeft Lefier aan plannen te hebben voor de sloop van 80 en nieuwbouw van 269 woningen voor de periode 2025-2028. Maar de voorraadontwikkeling van Lefier laat voor 2024 een negatief saldo van 83 zien.

In de Woonvisie Midden-Groningen wordt voor de dorpenreeks Harkstede-Froombosch uitgegaan van 35-45 woningen erbij in de periode 2022-2030, waarvan tot 10 sociale huur.

Froombosch heeft een relatief oude woningvoorraad, voor 87% bestaand uit vrijstaande, kleine(re) woningen. Enkele panden huisvesten meerdere huishoudens (meergezins). Van de voorraad is 83% een koopwoning en 13% sociale huur, in eigendom van corporatie Lefier. Het is in het dorp de enige.

3.5 Levensloopbestendige woningen

Een woning die 'levensloopbestendig' is geeft zowel huurders als woningcorporaties minder kopzorgen bij het bieden van passende huisvesting. De basis is een woningplattegrond die past bij meerdere doelgroepen of eenvoudig is te wijzigen bij veranderde levensomstandigheden. In de praktijk levert dat wel minder variatie op in het woningaanbod, zoals dat ook het geval was bij de eengezinswoning-type in de wederopbouwperiode na de oorlog. Het is ook een reactie van woningcorporaties op gebrekkige doorstroming van huurders naar een andere 'passende' huur- of koopwoning. Maar die scheefgroei neemt af bij meer aanbod en variatie.

3.6 Beleidsruimte voor woningbouw

Initiatieven voor woningbouw worden getoetst aan het Bestemmingsplan Kolham-Froombosch uit 2013. Particuliere initiatieven tot woningverbetering of sloop-vervangende nieuwbouw zijn binnen de bestemming 'Wonen' onder voorwaarden mogelijk. Voor een woningbouwinitiatief op een bestemming 'Agrarisch' of 'Bedrijven' is een bestemmingsplanwijziging naar 'Wonen' nodig. Bij een woningbouwinitiatief van een ontwikkelaar gaat het vaak om de aankoop van de locatie in combinatie met een nieuw (partieel) bestemmingsplan, waarvoor minimaal enkele jaren staan.

Met de inwerkingtreding van de nieuwe Omgevingswet per 1 jan '24 zijn er andere procedures voor het verlenen van een 'omgevingsvergunning' gekomen. Initiatieven worden voortaan getoetst aan de in '23 vastgestelde Omgevingsvisie Midden-Groningen en aan lokale uitwerkingen ervan (in een Omgevingsplan). Die liggen er voor Froombosch nog niet. De Dorpsvisie Froombosch 2026 met Uitvoeringsagenda benadert zo'n omgevingsplan nog het dichtst, maar is breder dan de 'fysieke leefomgeving' (ruimtelijke ordening).

De gemeente stelde in haar Woonvisie en programma vast dat er op dit moment geen woningbouwinitiatieven in Froombosch bekend zijn. Daarnaast geeft de gemeente aan geen actieve grondpolitiek voert en laat dit dus over aan de markt.

3.7 Stikstofproblematiek

Noordelijk van Kolham en Froombosch ligt het Duurswold (met 't Roegwold), dat is aangewezen als Natuurnetwerk Nederland (NNN). Waar het bij de Natura 2000 gebieden gaat om 'instandhouding' van natuurwaarden richt het NNN zich op (ontwikkeling van) 'natuurdoeltypen'. Een deel van het aangewezen NNN-gebied is nu nog landbouwgrond. De NNN-ambities en maatregelen zijn in de afgelopen jaren vastgelegd in vele landelijke en provinciale nota's. Bij de bescherming en het herstel van natuurwaarden is het verlagen van de stikstofdepositie noodzakelijk. Het meest urgent is dat voor de Natura 2000 gebieden, maar de Europese Natuurherstelverordening NHV uit '24 zal ook moeten leiden tot de noodzakelijk 'natuurherstel' in NNN-gebieden. Vanuit het Uitvoeringsprogramma Natuur 2024-2030 is voor het Centrale Woldgebied-Duurswold in '24 een gebiedsplan verschenen. Aansluitend op de NHV zal voor de naburige landbouwgebieden, wegen en woonkernen gelden dat investeringen pas mogelijk zijn als natuurherstel heeft plaatsgevonden en er voldoende 'stikstofruimte' beschikbaar is. Froombosch ligt op slechts enkele kilometers van het NNN-gebied. De stikstofuitstoot bij woningbouwactiviteiten zal in de decennia na 2030 waarschijnlijk een natuurvergunning vereisen. De NHV kent overigens ook nieuwe verplichtingen voor natuur en groen in de bebouwde omgeving.

3.8 Fysieke ruimte

In het oorspronkelijke lint van het dorp Froombosch (Hoofdweg) en de zijwegen Ruitenweg en Langewijk vormen de basisstructuur. De naoorlogse uitbreidingen met de Ruitenlaan, Ruitendwarsstraat en het Hoofdlingenpad zijn daarop een vervolg geweest. Nieuwbouw van woningen moet passen in die structuren, door woningverdichting of door een passende uitbreiding van die structuur. Bij verdichting is een bepaalde mate van open-gesloten gewenst. Bij een passende uitbreiding van de structuur gaat het vaak om 'doorborden'. Dat kent echter ook grenzen. In de provinciale Omgevingsverordening Groningen worden hiervoor Instructieregels gegeven aan lagere overheden.

3.9 Verdichting en uitbreiding van het lint

Verdichting van het lint is in Froombosch eigenlijk niet meer mogelijk, omdat het in de afgelopen eeuw al de praktijk was. Bij verdichting zou het dan gaan om sloop van een woning / boerderij op een ruime kavel en het terugbouwen van meerdere nieuwe woningen. Woningsplitsing van een bestaande (grote) woning of boerderij is ook nog mogelijk. Nieuwbouw achter het bestaande lint doet afbreuk aan de structuur en zal een toetsing niet doorstaan. In de dwarslinten van Ruitenweg en Langewijk / Slochterdijk is verdichting wel mogelijk. Naast en tegenover dorps huis 'De Ruyten' liggen de sportvelden van VV Froombosch. Het voormalige trainingsveld naast het dorps huis is al vrijgevallen voor een andere bestemming. Verschillende ideeën voor het veld zijn ingebracht, zoals een accommodatie voor hondentraining en voor woningbouw. De ligging naast de huidige autoweg maakt woningbouw lastig, maar een omvorming naar gebiedsontsluitingsweg (max 80 km/u) geeft door de lagere geluidsbelasting misschien toch mogelijkheden.

Als VV Froombosch op de langere termijn zou moeten stoppen kunnen haar velden ook beschikbaar komen voor woningbouw.

In het dwarslint Langewijk-Slochterdijk ligt een stukje agrarische grond, dat bij bestemmingswijziging ruimte biedt voor vier kleine vrijstaande woningen. Aan het einde van het lint, in de bocht, is ruimte voor één of twee kleine woningen.

Verlenging van de dwarslinten is daarna niet meer mogelijk. Verlenging van het lint Hoofdweg is aan de kant van Slochteren niet mogelijk, want die zijn al aaneengegroeid. Verlenging richting Kolham is zeer beperkt mogelijk en eigenlijk niet wenselijk. Daar is de afwisseling open-gesloten en kleine woningen-grote boerderijen karakteristiek. En in dat opzicht zijn de linten van Froombosch en Kolham ook al aaneengegroeid. Er is nog wel een stukje agrarische grond vrij in het atypische dwarslint van de 1e en 2e Muggenbeeklaan. Een nieuw dwarslint met de naam 3e Muggenbeeklaan lijkt veel bewoners een haalbaar idee. Ook de ijsbaan is in beeld, als daarvoor een alternatieve plek gevonden kan worden.

3.10 Uitbreiding Hoofdlingenpad

Als vervolg op de naoorlogse woningen langs de Ruitenlaan, Ruitendwarstraat en Ruitenweg zijn gefaseerd de woningen aan het Hoofdlingenpad gebouwd. Eerst in 1997 het stukje haaks op de Ruitenlaan, daarna een reeks half vrijstaande woningen én het rijtje sociale huurwoningen in 2009.

Daarbij is met twee aanzetten van wegen tussen de woningen al geanticipeerd op verdere uitbreidingen. Zowel de uitbreiding van het Hoofdlingenpad in het verlengde van de Ruitenlaan als dwars daarop de lus terug naar de Hoofdweg passen in de dorpsstructuur. In beide gevallen moet er wel agrarische grond worden aangekocht. Vanuit het Bewonersonderzoek is voorgesteld om in zo'n woningbouwplan voldoende openbaar groen in de vorm van een parkje of groene zone op te nemen.

Er is echter een belangrijke obstakel voor woningbouw op deze locatie vanwege de hogedruk-gasleidingen. Volgens de rekenmodules 'extern veiligheidsrisico' ligt het in 'brandaandachtsgebied' en gelden er bijzondere bouwvoorschriften. Woningbouw is in die zone in ieder geval problematisch. Het is de vraag of bij het stopzetten van de gaswinning de brandaandachtsgebieden van kracht blijven.

3.11 Gaswinningslocatie

De gaswinning op de locatie Froombosch, waar het allemaal mee begonnen is, is gestaakt en het terrein wordt op termijn ontmanteld. Daarna is het weer beschikbaar voor de grondeigenaar, die het destijds als landbouwgrond gebruikte. Maar de locatie komt ook in aanmerking voor een woningbouwinitiatief. De NAM staat daarvoor open, ook omdat mogelijk een deel van de infrastructuur benut kan worden. In het dorp Noordbroek werkt de Dorpsadviesraad Noordbroek aan een plan voor een duurzame wijk met 73 huur- en koopwoningen. Bedoeld voor starters, ouderen en alleenstaanden. De saneringsopgave daar speelt mogelijk ook in Froombosch. Het laatste woord is hierin aan de grondeigenaar.

3.12 Appartementen

Froombosch kent nu geen 'hoogbouw' met appartementen voor bijvoorbeeld 1-2 persoonshuishoudens. Waar ruimte voor woningbouw schaars is, kan het een optie zijn om in de hoogte te gaan. Ook als een reactie op hoge grondprijzen en bouwkosten.

Voor de groep ouderen met een zorgbehoefte kan gekozen worden voor laagbouw, gecombineerd met een zorgvoorziening in bijvoorbeeld het dorps huis. Of voor een appartementencomplex met een in pandige zorgvoorziening op de begane grond.

Appartementen kunnen ook gerealiseerd worden in een voormalig bedrijfspand of (woon)boerderij. Daarvan zijn landelijk vele voorbeelden in praktijk gebracht. Vooral als herbestemming van karakteristieke panden is dit een aantrekkelijke optie. Zulke woonvormen met appartementen zijn er nu niet in Froombosch. Wel is er een initiatiefgroep die een 'Knarrenhof' wil realiseren, maar zij staat nog maar aan het begin van het ontwikkelingstraject.

In Slochteren is wél een voorbeeld van een woonvorm voor ouderen met een zorgbehoefte, namelijk het wooncomplex 't Olderhof met een gezondheidscentrum in de buurt.

3.13 Bijzondere woonvormen

Van huisvesting van bijzondere doelgroepen in appartementen is in Froombosch ook geen voorbeeld. Het gaat daarbij om jongeren of om bewoners met een lichamelijke of geestelijke beperking, die zorg en begeleiding vragen. In Slochteren zijn dat 'De Geertsemaheerd' met 24-uurs woonzorg en dagbesteding en 'De Edsersheerd', een beschermde woonvorm voor mannen vanaf 18 jaar. In Hoogezand-Sappemeer is overigens nog meer aanbod van bijzondere woonvormen.

3.14 Flexwoningen

Om tegemoet te komen aan een acute behoefte aan woningen voor bepaalde doelgroepen is landelijk al ervaring opgedaan met flexwoningen. Bijvoorbeeld bij de bouw van asielzoekerscentra (op een tijdelijke locatie), voor de huisvesting van studenten en jongeren of bij de bouw van 'tiny houses'.

De woningen hebben dus een tijdelijk karakter, zijn goedkoop en snel te bouwen en ook op locaties die niet de bijbehorende bestemming Wonen hebben. Voor Froombosch kan dit op kleine schaal een oplossing bieden voor de doelgroepen op de huurwoningmarkt: de starters en ouderen die kleiner willen wonen. Ze fungeren als een soort 'wisselwoning' tot het moment dat er wél een passende huurwoning beschikbaar is in Froombosch.

Op korte termijn komt daarvoor de gaswinningslocatie bij de Langewijk in aanmerking, in afwachting van de opruiming of een herbestemming.

4. Een verkeersveilig dorp

De zorgen van bewoners over de verkeersveiligheid op de Hoofdweg waren in de Dorpsvisie 2016 al naar voren gebracht. Dat was onder de vorige gemeente Slochteren.

Binnenkort is er een nieuw beleidskader, want de gemeente Midden-Groningen zal in '25 haar nieuwe Mobiliteitsplan vaststellen. In het plan zijn al voorstellen opgenomen die op termijn tot verbetering van de verkeersveiligheid in en om Froombosch zullen leiden.

In dit hoofdstuk wordt eerst een overzicht gegeven van de belangrijkste beleidsvoorstellen. Vervolgens worden deze geconfronteerd met de voorstellen uit het Lokaal Programma.

4.1 Visie Duurzaam Veilig Wegverkeer DV3

Met 'Duurzaam Veilig' en de uitwerking daarvan in de gemeentelijke Verkeers- en Vervoersplannen werd in de afgelopen decennia de verkeersonveiligheid aangepakt. Het was een systematische aanpak, met een duidelijke 'grammatica' die iedere weggebruiker zou verstaan. Daarnaast werd voor een betere woonomgeving in 'verblijfsgebieden' aan het verkeer een ondergeschikte rol toebedeeld.

Het beleid evolueert, waarbij geleerd is van de opgedane ervaringen en nieuwe inzichten. Hier wordt aangesloten op de derde actualisatie, ofwel DV3. Inmiddels zou het publiek de nieuwe taal van een 'duurzaam veilig' wegverkeer moeten verstaan, maar op de bewonersavond Verkeer bleek dat niet. De status quo blijkt voor bewoners te vertrouwd. En er treden in de praktijk nog teveel fricties op. Wegkenmerken aanpassen aan de vastgestelde wegcategorie en het daarmee samenhangende snelheidsregime is nu eenmaal kostbaar en dat moet een gemeente altijd afstemmen op andere noodzakelijke investeringen.

In het voorjaar van '25 werd daarin een grote kans gemist bij het plotseling aangekondigde groot onderhoud van de Hoofdweg tussen Kolham en Froombosch. Het wegvak kreeg 'stil asfalt', maar de wegkenmerken werden niet aangepast op de nieuwe wegcategorisering. In het overleg met de gemeente werd er op aangedrongen om in ieder geval de kantmarkering aan te passen, naar een smallere rijbaan. In hetzelfde overleg kondigde de gemeente aan dat de Ruitenweg en Ruitenlaan in '27-'28 geprogrammeerd staan voor groot onderhoud en dan de wegkenmerken kunnen worden aangepast.

4.2 Wegencategorisering

De eerste stap in het Mobiliteitsplan is de visie op het hele wegennetwerk, de tweede stap de visie op de vier mobiliteitsthema's 'verkeersveilig bewegen', 'duurzaam verplaatsen', 'leefbaar platteland' en 'bereikbare economie'. Tenslotte wordt dat vertaald naar de maatregelen en een uitvoeringsprogramma. Wat betreft het 'verkeersveilig bewegen' is voor Froombosch op N387 en de Hoofdweg sprake van een hoog ongevallencijfer en hoge snelheidsscore. Bij de Langewijk is de ongevallenscore laag, maar de snelheidsscore hoog. Deze cijfers sluiten aan bij de veiligheidsbeleving van bewoners, met name van de kwetsbare verkeersdeelnemers.

Met aanpassingen in de wegcategorisering wordt de maximumsnelheid op verschillende wegen aangepast of door inrichtingsmaatregelen afgedwongen. De provinciale weg N387 wordt van *stroomweg* omgevormd naar *gebiedsontsluitingsweg*, met 80 km/u als maximumsnelheid. Met het verwijderen van de 'groene streep' in de rijbaanmarkering en de auto-wegborden bij de op- en afritten wordt dat voor de automobilist al snel herkenbaar.

De Hoofdweg krijgt een categorisering *Erftoegangsweg*. Omdat de komgebieden van Kolham, Froombosch en Slochteren aansluiten, gaat over het hele traject 30 km/u als maximumsnelheid gelden. Dat acht de gemeente zelf niet realistisch. Op delen van de Hoofdweg met een verspreide bebouwing, dus minder verblijfskarakter, wordt 50 km/u aangehouden. Daarom wordt dat *Erftoegangsweg type A*. Door deze categorisering wordt 'doorgaand verkeer' over de Hoofdweg ontmoedigd. Voor dat verkeer is immers de provinciale weg N387 bedoeld.

Kenmerk	Gebiedsontsluitingsweg	Erftoegangsweg-type A	Erftoegangsweg-type B
Scheiding rijrichting	Dubbele asstreep	Geen	Geen
Snelheidsregime	50/80	30/60	30/60
Voorrang	Geregeld (voorrangsweg)	Gelijkwaardig of geregeld bij gescheiden fietsverkeer (voorrangskruisingen)	Gelijkwaardig
Kantbellijning (buiten kom)	Ja, onderbroken	Ja, onderbroken	Nee
Fietsverkeer	Gescheiden	Gemengd of gescheiden	Gemengd
Landbouwverkeer	Op rijbaan mogelijk	Gemengd	Gemengd
OV-bus	Geschikt (incl. HOV)	Geschikt (excl. HOV)	Ongeschikt

4.3 Fietsverbindingen

Het Mobiliteitsplan onderkent het belang van goede en veilige fietsverbindingen, zowel op lokaal als op bovenlokaal niveau. De fiets wordt door bewoners gezien als (zeer) belangrijk vervoersmiddel. Het is duurzaam en een goed alternatief voor de auto, zeker als het elektrische fietsen zijn.

In het plan worden maatregelen voorgesteld voor directe, veilige en comfortabele fietsverbindingen. De Hoofdweg is van betekenis als verbinding binnen de dorpen Kolham, Froombosch en Slochteren, maar ook als belangrijke bovenlokale verbinding. Het gaat daarbij om dagelijks fietsverkeer en om recreatief fietsverkeer. De Langewijk wordt in het plan gezien als behorend tot het onderliggend fietsnetwerk. Bewoners van Froombosch geven echter aan dat het ook een belangrijke kortsluiting met Sappemeer vormt, voor zowel dagelijks als recreatief gebruik.

Er ligt nu al een vrijliggend fietspad langs de Langewijk tot aan de Siepweg en voorbij de grens met Hoogezand-Sappemeer.

4.4 Openbaar vervoer

Froombosch ligt aan de belangrijke OV-verbinding van buslijn 178 tussen Siddeburen en Groningen. Bij de A7 halte bij Foxhol kan worden overgestapt. In de spits wordt tot Appingedam gereden. Er liggen in Froombosch zes haltes langs de Hoofdweg.

Overdag rijdt er half uur een bus, in de avond geen enkele, en in het weekend alleen 's middags elk uur. In de ochtendspits op school- en werkdagen rijdt er naar Groningen elk kwartier een bus.

In het Mobiliteitsplan wordt gesteld dat voor 60% van de bewoners het OV een belangrijke vervoersvorm is. Er is bovendien sprake van een 25% die het OV nu niet gebruikt, maar dat wel zou willen. Onderzoek moet uitwijzen hoe het OV efficiënt kan aansluiten op demografische ontwikkelingen.

Wat betreft het comfort liggen in Froombosch de verbeteringen voor hand bij de zeer sobere en verkeersonveilige halteplaatsen buiten de dorpskom. Binnen de dorpskom zijn er twee overdekte en beschutte zitplaatsen, ter hoogte van de Ruitenweg en van de Boerweg.

4.5 Wegkenmerken

Bij de onderscheiden categorieën wegen horen wegkenmerken, die door een uniforme toepassing bijdragen aan herkenbaarheid en gewenst verkeersgedrag. In de afgelopen decennia hebben provincies en gemeenten als eigenaren / wegbeheerders veel ervaring opgedaan met het inrichten van hun wegen naar 'Duurzaam Veilig'. De gemeente stelt dit in haar Mobiliteitsplan als prioriteit op wegen waar sprake is de grootste onveiligheid of frictie met de leefbaarheidsdoelen.

Voor de Hoofdweg zal de gemeente eerst moeten bepalen waar de 'dorpskom' van Froombosch ligt. Immers daar geldt een ander snelheidsregime. In het Mobiliteitsplan wordt daarover gesteld: 'Erftoegangsweg Type A heeft een belangrijke betekenis voor de bereikbaarheid van de kleinere kernen en het netwerk van het openbaar vervoer en/of het landbouwverkeer. Meestal zijn dit intensiever bereiden erftoegangswegen, waarbij het veelal wenselijk is om het fietsverkeer gescheiden af te wikkelen. Type B zijn de overige wegen en hebben primair een functie voor het bereikbaar maken van de aanliggende percelen. Binnen de kom zijn dit voornamelijk de woonstraten'.

Op dit moment ligt de westgrens ter hoogte van nr. 120 of verder bij nr. 118 (fietsers op de rijbaan), terwijl aan de oostkant de dorpskom aansluit op die van Slochteren. De wegkenmerken die het verblijfskarakter binnen de dorpskom moeten ondersteunen zijn nu erg beperkt ten gunste van de verkeersfunctie. Voor de Langewijk moet de gemeente ook een onderscheid in type A en B maken. Dat wordt lastig. Het eerste deel van de Langewijk is nu ingericht op 30 km/u, maar voetgangers moeten gebruik maken van het (onverplicht) fietspad.

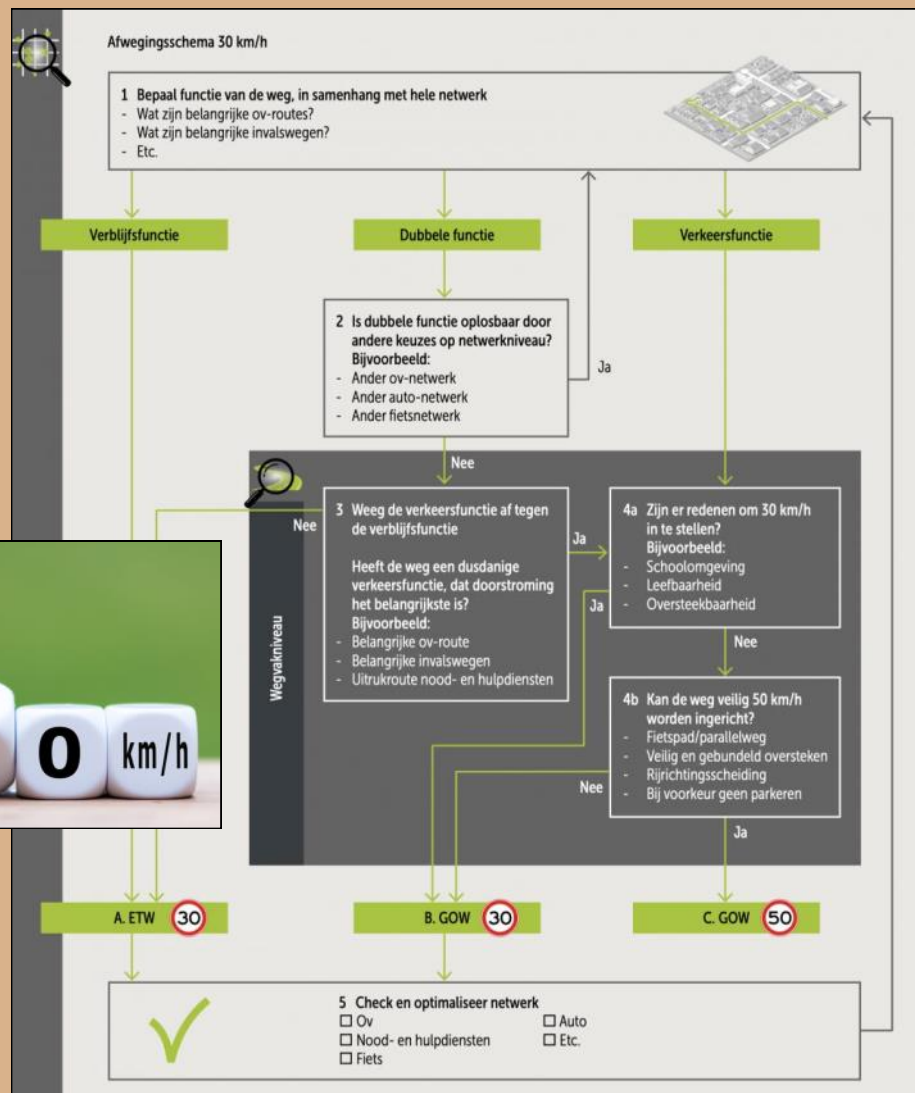
Op dit moment ligt de komgrens met wegversmalling ook te ver buiten het bebouwingslint. Het vrijliggende fietspad dat hoort bij de wegkenmerken van Type A kruist de Langewijk-rijbaan wel aan het eind van de lintbebouwing. De huidige bordjes 'fietspad' zijn niet verplichtend. Volgens bewoners maken ook bromfietsers gebruik van het fietspad naar Sappemeer, terwijl dat eigenlijk voor hen verboden is.

4.6 Economie en leefbaarheid

Wat betreft de (economische) bereikbaarheid van bedrijven, scholen en winkels worden voor Kolham, Froombosch en Slochteren geen nieuwe ontwikkelingen voorzien in woningbouwlocaties en bedrijfsterrains. Wel stelt de gemeente een frictie vast tussen het landbouwverkeer en langzaam verkeer in de dorpskommen. De grote afmetingen en hogere snelheid van het landbouw levert problemen op met de zwakke verkeersdeelnemers op dezelfde rijbaan. Froombosch kent nauwelijks detailhandel (winkels) en heeft geen basisschool meer. Het dorps huis en de voetbalvereniging aan de Ruitenweg hebben voldoende parkeermogelijkheden.

In het provinciaal mobiliteitsbeleid wordt overigens gedacht aan het weren van (doorgaand) landbouwverkeer in de dorpskommen, maar zou meer onderzoek wenselijk zijn. Bewoners ervaren overlast en onveiligheid, boeren uit het dorpsgebied ervaren hinder van geparkeerde auto's op de Hoofdweg. Op de Ruitenweg worden auto's zelfs zo geparkeerd dat het landbouwverkeer wordt ontmoedigd. Doorgaand landbouwverkeer om de dorpskom heen leiden vereist volgens de provincie een beter netwerk aan erftoegangswegen. De N387 als *gebiedsontsluitingweg* is alleen verkeersveilig voor landbouwverkeer met een traject waarop 60 km/u als maximumsnelheid geldt. Op de bewonersavond Verkeer bleek daar geen overeenstemming over, omdat het zou leiden tot onveilige inhaalbewegingen en het landbouwverkeer de parallelle erftoegangsweg Fromaweg als alternatief heeft. Bovendien ontbreken op- en afritten en rotondes bij de Boerweg en de Ruitenweg. Boeren verwijzen naar de vergelijkbare discussie rond de Kielsterachterweg tussen Bareveld en Hoogezand (N385).

In het algemeen ervaren de bewoners van Froombosch niet dat er een te hoge intensiteit is op wegen in en om Froombosch. Het is niet 'te druk', maar wel 'onveilig' door de hoge snelheid van autoverkeer. Ook op de erftoegangswegen buiten de kom is het evenmin 'te druk', maar wordt de hoge snelheid van autoverkeer weer genoemd. Deze wegen zijn sober ingericht, op een maximumsnelheid van 60 km/u.

4.7 Varianten Hoofdweg

De gemeente Midden-Groningen houdt armslag in de nadere uitwerking van haar Mobiliteitsplan voor de Hoofdweg. Zij maakt echter een onderscheid binnen de categorisering Erftoegangsweg type A in ETW 50 km/u en ETW 30 km/u, dat strikt genomen niet kan. Binnen de vakwereld is daarover jarenlang gediscussieerd. De optie van de ETW 50 km/u als 'vierde categorie' is door de CROW in mei 2023 weggeschoven door de Handreiking voorlopige inrichtingskenmerken GOW 30, de *Gebiedsontsluitingsweg 30 km/u*. Bij deze GOW 30, blijft de verblijfsfunctie voorop staan, maar wordt ook recht gedaan aan de verkeersfunctie als (wijk) ontsluitingsweg. Er wordt echter ingericht op een maximumsnelheid van 30 km/u en niet op 50 km/u. De ETW 50 km/u behoort tot het verleden.

De CROW biedt een afwegingsschema dat goed gebruikt kan worden bij de herinrichting van de Hoofdweg. Vraag 1 is in het Mobiliteitsplan al beantwoord door de verblijfsfunctie op de Hoofdweg voorop te stellen met een ETW-categorisering. Vraag 2 is interessant omdat een 'dubbele functie' ook oplosbaar kan zijn door maatregelen op netwerkniveau. En dat is in Froombosch het geval, zoals het omvormen van de N387 van *Stroomweg* naar *Gebiedsontsluitingsweg* en de intentie om landbouwverkeer uit dorpskom te weren. Tenslotte wordt de belangrijkste afweging gemaakt bij vraag 3, als de balans tussen de verblijfs- en verkeersfunctie wordt opgemaakt. Welke balans het ook wordt, uiteindelijk wordt het een ETW 30 of een GOW 30....

Hierna zijn verschillende oplossingsmogelijkheden beschreven in drie varianten, waarbij zowel maatregelen op netwerkniveau als maatregelen op het niveau van wegkenmerken worden genoemd. Op de bewonersavond Verkeer bleek er nauwelijks steun voor variant A, vooral vanwege de 30 km/u buiten de centrale komgebieden. Variant B heeft meer steun, maar vereist de inrichting van échte komgrenzen. Variant C komt het dichtst bij de 'status quo' en heeft de meeste steun. Maar bewoners zien het liefst de combinatie met variant A voor de centrale komgebieden (o.a. gelijkwaardige kruisingen).

N387 als GOW, met 60 km/u limiet bij kern Froombosch?

Aansluiting Ruitenweg op N387 met rotondes

Shared space: samen delen van de ruimte

Duidelijke komgrens Langewijk

Variant A

Bij de reconstructie van de N387 naar gebiedsontsluitingsweg (buiten de kom) blijven er natuurlijk de parallelwegen voor (landbouw)verkeer, de *Erftoegangsweg* (buiten de kom) met een 60 km/u regiem. Deze worden waar nodig aangepast op het moderne landbouwverkeer en het medegebruik door fietsers. De hele Hoofdweg Kolham-Froombosch-Slochteren houdt de status van komgebied en wordt ingericht op de verblijfsfunctie, als *Erftoegangsweg* (30 km/u). Om bestemmingsverkeer sneller in en uit de kern Froombosch te leiden krijgt de Ruitenweg een aansluiting op de N387, een gelijkvloerse rotonde. Dat heeft letterlijk veel 'voeten in de aarde' als het talud daarbij wordt afgegraven. Een variant is een op- en afrit, met twee rotondes aan weerszijden van het viaduct. De ruimte is daarvoor beschikbaar. Met een carpoolplaats bij het dorpshuis?

Ter hoogte van Froombosch een 60 km/u snelheidslimiet (i.p.v. 80 km/u), voor de verkeersveiligheid en een beperking van de geluidsoverlast bij de aanliggende woonwijk.

Door deze 'snelle' verbinding met de N387 wordt een 30 km/u regiem op de Hoofdweg beter haalbaar. De Ruitenweg krijgt wel meer verkeer te verwerken, maar daarop wordt het wegprofiel aangepast. De verblijfsfunctie staat voorop.

De Slochterdijk / Langewijk wordt ook ingericht als *Erftoegangsweg* 30 km/u tot een (nieuwe) komgrens vóór de bocht / kruising Langewijk-Slochterdijk.

Richting Sappemeer wordt de Langewijk daarmee een *Erftoegangsweg* 60 km/u, buiten de kom.

Het centrale 'komgebied' van Froombosch wordt nog nadrukkelijker op 'verblijven' ingericht, want doorgaand verkeer gaat via de N387. Daarbij geldt het 'shared space' principe. Voetgangers, fietsers en gemotoriseerd verkeer delen dus samen de ruimte, ook wat betreft het parkeren.

De Hoofdweg buiten de centrale komgebieden van Kolham-Froombosch-Slochteren wordt ingericht met één centrale loper (rijbaan), brede fietssuggestiestroken en een voetpad op het huidige fietspad. Het OV wordt opgedeeld in twee trajecten. In de spitsuren wordt de N387 gevolgd, met halteplaatsen aan de rotondes Ruitenweg. Daarbuiten wordt de hele Hoofdweg gevolgd.

Een beter eigen netwerk, geweerd uit de dorpskom

Gedeelde rijbaan, bredere fietsstroken, stoep...

Erftoegangsweg, met smalle loper en kruising-accent

Erftoegangsweg buiten de kom, verplicht fietspad

Variant B

De reconstructie van de N387 naar gebiedsontsluitingsweg blijft beperkt tot de markering en er komt geen gelijkvloerse rotonde. De Ruitenweg blijft de woonstraat die het nu is en krijgt geen extra verkeer te verwerken. Landbouwverkeer krijgt een verbeterd netwerk aan erftoegangswegen met een 60 km/u regiem en wordt geweerd uit de Ruitenweg (moet meer omrijden).

Een 30 km/u regiem op de hele Hoofdweg blijft het uitgangspunt, maar bedient ook doorgaand verkeer. De huidige aansluiting van de komgebieden Kolham-Froombosch wordt opgeheven: de centrale 'komgebieden' van Kolham en Froombosch worden ingericht op 30 km/u en worden verbonden door een stuk Hoofdweg als *Erftoegangsweg buiten de kom*, dus 60 km/u regiem. De kruisingen zijn er wel gelijkwaardig en waar nodig geaccentueerd.

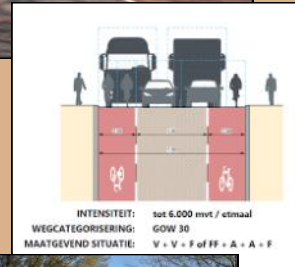
Buiten de kom maken de verkeersdeelnemers niet meer gebruik van dezelfde rijbaan. Fietsers gebruiken het (verplichte) vrijliggende fietspad, waarvan ook voetgangers gebruik maken. De rijbaan van de Hoofdweg kent alleen een zijmarkering, met een (veel) smallere centrale loper dan nu het geval is. Er komen *nieuwe komgrenzen* die het onderscheid in snelheidsregiem aangeven. Het 'komgebied' van Froombosch wordt ingericht als *Erftoegangsweg 30 km/u*, met één centrale loper (rijbaan), brede fiets-suggestiestroken (breder dan nu) en een comfortabele stoep langs de noordzijde. Parkeren op de rijbaan (en suggestiestrook) blijft mogelijk, maar alleen langs de stoep aan de noordzijde. Langs de zuidzijde blijft er een grasberm, waarlangs of waarin niet geparkeerd mag worden.

De kruisingen met de woonstraten zijn gelijkwaardig en als vlakken geaccentueerd. De woonstraten kennen alleen een rijbaan, met aan één of twee kanten een stoep.

Het OV houdt de huidige route over de Hoofdweg aan, maar het aantal haltes buiten de komgebieden wordt teruggebracht.

GOW 30 met smalle loper en brede fietspaden

GOW 30 voorrang en parkeerhavens

Comfortabele halteplaatsen

Variant C

De verkeersfunctie van de hele Hoofdweg weegt bijna net zo zwaar als de verblijfsfunctie, als er geen aansluiting met de N387 komt. Want door de omvorming van de N387 naar *Gebiedsontsluitingsweg* neemt zonder aansluiting de betekenis van de Hoofdweg als gebiedsontsluitingsweg niet af maar toe (sluiproute).

Daarom wordt deze over de hele lengte ingericht als *Gebiedsontsluitingsweg*. In de centrale komgebieden staat het verblijven echter voorop en wordt de Hoofdweg ingericht conform de wegkenmerken van GOW 30. Met een centrale loper en brede fietspaden aan weerszijden. Dat zijn met een 'fiets' gemarkeerde paden. Parkeren op de rijbaan (en de fietspaden) is niet toegestaan. Daarom worden waar dat kan, havens aangelegd voor langs-parkeren.

Op de aansluitingen met de woonstraten *Erftoegangsweg 30 km/u* is er een voorrangsregeling. Bij de kruising Slochterdijk / Ruitenweg een duidelijk zichtbaar zebraapad over de Hoofdweg.

De huidige komaanduidingen blijven bestaan en buiten de centrale komgebieden wordt de Hoofdweg ingericht als GOW 50. Met een (verplicht) vrijliggend fietspad en de mogelijkheid voor voetgangers om daarvan gebruik te maken. De rijbaan krijgt er een middenmarkering en een kantmarkering. Parkeren op de rijbaan of in de berm blijft mogelijk. De kruisingen met *Erftoegangswegen 30 km/u en 60 km/u* kennen een voorrangsregeling, met een accentuering van de oversteek voor fietsers en voetgangers. Door de vormgeving als *Gebiedsontsluitingsweg* GOW is de Hoofdweg in principe beschikbaar voor niet-bestemmingsverkeer, landbouwverkeer en OV. Maar dat zal 30 km/u binnen de centrale kom als maximumsnelheid moeten aanhouden. Tegenover de belemmeringen door fietsverkeer staat een betere doorstroming door de voorrangsregeling. Het OV blijft gebruik maken van de Hoofdweg met hetzelfde aantal halteplaatsen als nu. En de halteplaatsen worden allemaal comfortabel ingericht.

De Ruitenborg

Losplaats Langewijk

Café Scheltens, later Eling

Poldermolen 'De Ruiten'

5. Een 'mooi en groen' dorp

In veel benamingen van het dorp of plekken erbinnen komt het 'groene' karakter terug: Froombosch, de Woldstreek en Woldweg... In de combinatie met het open buitengebied, met naast agrarisch gebruik ook veel natuurgebieden, beoordelen de bewoners daarom hun omgeving als 'mooi en groen'. Daarnaast heeft de methode Rondwandeling laten zien dat Froombosch een interessante en waardevolle cultuurhistorie heeft, die gekoesterd mag worden. 'Mooi en groen' is één van de motieven van bewoners om in Froombosch te blijven of voor nieuwkomers om zich te vestigen. Daarom raakt het ook de andere thema's van de Dorpsvisie.

5.1 Wolddorp

Froombosch ontleent haar naam aan het stuk bos bij de 'Fromaborg', een buitenplaats aan de Ruiten, die begin 19e eeuw gesloopt is. Het bijbehorende 'Fromabus' verdween vervolgens ook, tot er begin 20e eeuw niets meer van over was. Op de plek van de borg staat nu de boerderij 'Ruitenborg', met eronder een oud keldergewelf. De meerstammige Beuk bij de boerderij stond mogelijk ook al bij de borg. De borg zélf was niet de aanleiding voor de eerste bewoners om zich er te vestigen. Dat was de verveining en de daarop volgende ontginning tot landbouwgrond. De Ruiten Ae was daarbij te grens tussen het kerspel Kolham en kerspel Slochteren, en de Woldweg (nu Hoofdweg) de lange verbindingweg tussen 'De Zeven Wolden'. In de grenszone tussen Kolham en Slochteren lagen de 'buitenhuizen' van Kolham en de 'baggelhutten' van Slochteren. Met het rechte trekken van het stukje Ruiten Ae en het aansluiten op de Langwijk vanuit Sappemeer werd de buurt van grotere betekenis (vaarverbinding). Het laatste stuk veen, o.a. het Gaarveen, werd vanuit de Langwijk ontgonnen. Op de Slochterdijk aan de andere zijde bouwde men een nieuw lint woningen en er kwam een losplaats aan de Langwijk, voor het vervoer van goederen over water. Rond de eeuwwisseling zorgden het instellen van een tol bij de kruising Langwijk-Woldweg en de bouw van een 'eigen' lagere school vlakbij voor het ontstaan van Froombosch als achtste Wolddorp. Het kruispunt wordt nog steeds gezien als het oude hart van Froombosch, maar er is nog maar weinig van de oude situatie over. Café Eling en de oude school zijn gesloopt, de losplaats in de Langwijk gedempt, de brug over de Ruiten Ae verdwenen.

5.2 Karakteristieke panden en plekken

Er zijn meer panden verdwenen in de tweede helft van de 90er jaren. Zoals de NH-kerk 'Bethel' aan de Hoofdweg, die na een zware stormschade aan het dak niet meer hersteld werd. In 1978 volgde sloop en symbolische grondverkoop aan Dorpsbelangen. De pastorie ernaast is er nog wel, omgebouwd naar twee woningen.

Van de tientallen winkeltjes en bedrijven die het dorp kende zijn er veel gesloopt of omgebouwd tot woning. Tot de verbeelding sprekende bedrijfjes als smederij, melkboer, kruidenier, bakker enz. zijn er niet meer. Bij sommige woningen is de oude functie nog wel herkenbaar.

Karakteristieke panden die behouden bleven zijn de Zaadcentrale, nu een dubbele woning, en de Nieuw Apostolische kerk, die nog in gebruik is bij een sterk geslonken geloofsgemeenschap. Mocht daaraan een einde komen, hopen bewoners op een passende herbestemming.

En dan zijn er nog de karakteristieke panden in het buitengebied. De meestal mooi gerenoveerde kleine boerderijtjes en landarbeiderswoningen, tegenover de grote Oldambster boerderijen, vaak nog in agrarisch bedrijf. En tenslotte poldermolen 'De Ruiten' aan de Groenedijk. De huidige molen is van 1935, heeft een monument-status en is eigendom van de Molenstichting Midden- en Oost-Groningen. Aan het einde van de Molensloot sloeg de molen polderwater uit op de Tichelerswijk, van zowel de Groote Polder (Slochteren) als de Ruten Polder (Ruiten). Langs de Molensloot kwam bij de aanleg van de N387 de Boerweg te liggen, als duidelijke poldergrens. Froombosch beschouwd 'De Ruiten' als de hare, Slochteren heeft immers 'De Groote Polder'.

Woldweg en Verlaat 1791

Tijdloos beeld wegbeplanting

Rioolwerken Hoofdweg 1976

5.2 Woldweg

De Zeven Wolden op de dekzandrug van Harkstede tot Slochteren werden al in de Middeeuwen door een zandweg verbonden. Deze 'Woldweg' was echter ook van belang als verbindingsweg tussen de stad Groningen en Duitsland. Een voorloper van die verbinding lag noordelijker. Vroeger was ze vaak slecht bruikbaar voor transport (wagens, rytuigen) door het rulle zanddek in de zomer of juist de modder in de winter. Voor legerstroepen was begaanbaarheid vereist als wagens en kanonnen snel verplaatst moesten worden. Regelmatig werd daarom het zanddek op provinciaal gezag opgehoogd en 'geslecht'. Tijdens de 80jarige oorlog, gold de Woldweg als strategische verbinding tussen Haren, Groningen, Winschoten en Westerwolde. En tenslotte gebruikten de Fransen de weg om dezelfde reden. Maar voor de stad Groningen werd ze van steeds groter belang als handelsverbinding met de veenkoloniale streek Appingedam en de havenstad Delfzijl. Pas na 1850 gaf de gemeente Slochteren toe aan de druk van de inwoners van Slochteren, Kolham, Scharmer en Harkstede om de Woldweg te verbreden en te verharden. Inwoners en provincie droegen ook bij in de kosten van de verbetering. Het werd een 'kunstweg', met een topklaag van gebroken puin / macadam, ook wel 'grind' genoemd. Met een tolheffing bij de brug moesten ook de weggebruikers gaan delen in de aanleg- en onderhoudskosten, tot de afschaffing ervan in 1905. Op de Woldweg verschenen naast auto's steeds meer vrachtauto's en bussen, die eenvoudig 50-60 km/u haalden en hinder ondervonden van het landbouwverkeer van paard en wagen. De Woldweg bleek weer te slecht en te smal. In 1929 besloot het gemeentebestuur tot een verbreding van de rijbaan én het aanbrengen van een asfaltdek. De elektriciteitspalen moesten daarvoor wel naar buiten verzet worden. Het pleidooi voor een fietspad naast de rijbaan werd vanwege de kosten niet gehonoreerd. Na de oorlog werd het door toenemend autoverkeer en mechanisatie in de landbouw weer drukker. De hoeken op de kruisingen werden aangepast en sloten gedempt om ruimere bochten te realiseren.

En na eeuwen bekend te zijn geweest als Woldweg kreeg deze in 1951 van de gemeente Slochteren de naam Hoofdweg.

Uiteindelijk kwam er verlichting van de drukte. Eerst door de voltooiing van het nieuwe Winschoterdiep met naastliggende Rijksweg rond 1960, waardoor Froombosch via de Langewijk beter ontsloten werd. En door de aanleg van de autowegen E5 (later A7) en de Fromaweg N387 rond 1980, met viaduct en op- en afritten bij Kolham. Daarmee werden de Wolddorpen ontlast van het regionale verkeer. De Hoofdweg kent dus een lange geschiedenis van aanpassingen en herinrichting. Opvallend is dat daarbij steeds besloten werd tot (her)beplanting met Zomereiken. En het is die beplanting die door bewoners hoog gewaardeerd worden als karakteristiek voor Froombosch. Ondanks de ook nu voorkomende bezwaren van weggebruikers en aanwonenden. In het bewonersonderzoek is aangegeven dat de wegbeplanting behouden moet worden en waar mogelijk weer aangevuld.

5.3 Groene straten

Waar de Hoofdweg vol in de bomen staat, wordt het gemist in de Ruitenweg en het Hoofdlingenpad. In mindere mate ook in de Ruitenlaan en de Ruitendwarsstraat, maar dat komt misschien omdat veel Esdoorns daar nog niet vol uitgegroeid zijn en er in de tuinen vrijwel geen grote bomen staan. Vooral voor de Ruitenweg wordt aangegeven dat er bomen moeten komen. Daarvoor biedt het brede straatprofiel ruimte, maar vergt het een herinrichting waarbij verkeer en beplanting op elkaar afgestemd worden. Gedacht wordt aan het terugbrengen van een echte laanbeplanting van Linden, die aansluit op de wegbeplanting bij het dorps huis en langs de Ruitenweg in het buitengebied. Een 'groene straat' kan in plaats van wegbeplanting ook bereikt worden door tuin- en erfbeplanting bij aanwonenden. In de meeste straten is daarvoor voldoende tuinruimte beschikbaar. Maar bewoners hebben daarin natuurlijk het laatste woord.

5.4 Park of bos

Van het Fromabos bij de Ruitenborg is niets meer over. Het besloeg een aantal percelen voor en achter de borg en een perceel aan het begin van de laan bij de Woldweg. De bajonet-aansluiting van de zandweg om de borg heen is bij de ruilverkaveling omgezet in een flauwe bocht. Verder was de kortstondige fruitteelt ruim tien jaar geleden opvallend. De grondslag is dus geschikt voor bos. Bijzonder is dat die fruitteeltstrook als uitstulping ondergebracht werd bij het bestemmingsplan Kolham-Froombosch, met dubbelbestemming Agrarisch en Archeologie 3. De strook is eigendom van de familie Van Beek op de 'Ruitenborg', maar zou bij aankoop door de gemeente de mogelijkheid bieden om er een nieuw Fromabos aan te leggen, met een natuur- en recreatiebestemming.

Een vergelijkbaar initiatief kan genomen worden voor de herplant van een bosperceel dat begin 20e eeuw achter de begraafplaats en de Rika Hoeve lag. Maar dergelijke bosaanplant had toen ook op een andere plek kunnen plaatsvinden.

In de dorpskom van Froombosch is bij bewoners wel behoefte aan een bos of park in de directe woonomgeving. Daarvoor komt bestaande openbare ruimte in aanmerking rond het dorpshuis (bestemming Sport), tussen de woningen Ruitenweg en Ruiten Ae (bestemming Groen) of de voormalige gaswinlocaties (herbestemming Groen). Maar voor dat doel kan ook particuliere grond worden aangekocht op verschillende plekken in het dorp.

5.5 Natuurgebieden

Een natuurgebied dat bewoners erg waarderen ligt vlakbij het dorp. 'De Baggerputten', is eigendom van Staatsbosbeheer en ontsloten voor wandelaars, via verharde wegen bereikbaar vanuit de Hoofdweg. Bewoners opperen om dit gebied uit te breiden met extra bos, maar dat zal op bezwaren stuiten bij boeren in de directe omgeving als het een natuurbestemming krijgt. Een recreatieve bestemming (met bos) zou ook mogelijk zijn. Dat sluit aan bij het provinciaal Uitvoeringsprogramma Bos en Hout, gericht op de uitbreiding van het areaal bos en landschapselementen met 750 ha in de komende tien jaar.

Een ander veel groter natuurgebied is 't Roegwold' noordelijk van Kolham, Froombosch en Slochteren. Het is bereikbaar via de Ruitenweg en Boerlaan en ontsloten voor wandelaars. De afstanden zijn wel groter en minder in trek als ommetje vanuit het dorp. Samen met aanliggende landbouwgronden beslaat het zo'n 1700 ha. en maakt deel uit van het Natuurnetwerk Nederland (NNN).

5.6 Wandelen en fietsen

Het buitengebied van Froombosch biedt verschillende mogelijkheden om te wandelen. Het netwerk aan landbouwwegen kent geen hoge verkeersintensiteit en is in gebruik door bestemmingsverkeer. Er zijn veel 'lussen' te lopen vanuit de dorpskom met verschillende afstanden. Het dorpsommetje van Froombosch hoort daarbij, maar is toe aan opwaardering. Er zijn zeker tien beschreven / gemarkeerde routes, vooral gericht op recreanten, met verwijzingen naar parkeerplekken en rustpunten. Daarbinnen heeft SBB nog eens vier korte wandelroutes uitgezet in specifieke natuurterreinen binnen 't Roegwold. Fietsen kan er ook volop in het buitengebied, al wringt dat op enkele wegen met landbouwverkeer. Froombosch is opgenomen in het fietsknooppunten-netwerk van Midden-Groningen.

Vanuit het Bewonersonderzoek is voorgesteld om in de dorpskom van Froombosch het dorpshuis aantrekkelijk te maken als uitvalsplek voor recreanten. Er is immers een ruime parkeerplaats en eventueel kan iets te drinken of te eten worden aangeboden?

5.7 Nieuwe ontwikkelingen

Initiatieven in de aanleg van zonneparken gaan gevolgen hebben voor het gebruik en de beleving van het buitengebied. Het Zonnepark 'Woudbloem' is na een lange procedure bijna gereed. De exploitatie daarvan is eind '25 overgenomen door NOVAR, voorheen Solarfields. Een ander initiatief is nog in de planvormingsfase. Zonnepark Siepweg van de Chinese ontwikkelaar Chint Solar, aan de zuidkant van Froombosch. De omgevingsvergunning is nog niet verleend. De gemeente worstelt overigens wel met grootschalige initiatieven, als daarvoor draagvlak bij omwonenden ontbreekt.

NH kerk 'Bethel'

Oude Lagere School

VV Froombosch 1951

Opening 'De Ruitenvelder' 1978

6. Een saamhorig dorp

Froombosch kent een ontwikkeling naar 'woondorp', maar heeft ook veel kenmerken van een agrarisch dorp. Dat heeft een weerslag op het sociale leven, op de saamhorigheid onder haar bewoners. Er is een sterk wij-gevoel, want als voormalig 'grensdorp' tussen Kolham en Slochteren werd het een eeuw geleden als 'achtste' toegevoegd aan de reeks Wolddorpen. Van de voorzieningen is dorpshuis 'De Ruyten' hét trefpunt voor de bewoners, voor het verenigingsleven en als plek voor allerlei activiteiten. Dat draagt ook bij aan de saamhorigheid en vraagt voor de toekomst om voortdurend aandacht.

6.1 Agrarisch verenigingsleven

Begin 20e eeuw bepaalde de landbouw in belangrijke mate het sociale leven in Froombosch. Er werd geoerd, maar ook gewerkt in aardappelmeelfabrieken als 'De Woudbloem', of in de scheepsbouw en industrie in Foxham en Hoogezand-Sappemeer. In de landbouw zouden mechanisatie en schaalvergroting leiden tot een snelle afname van het aantal bedrijven. Ander werk werd na de oorlog buiten de landbouw gevonden bij nieuwe fabrieken in Hoogezand-Sappemeer of in Groningen.

De boeren waren bijna vanzelfsprekend lid van de Landbouwvereniging en hun echtgenotes van de Plattelandsvrouwen. Omdat het in de deze streek toen vooral ging om kleine, gemengde agrarische bedrijven was het aantal landarbeiders relatief klein, veel lager dan in bijvoorbeeld het Oldambt. Ze leden vaak, net als veel van de boeren, een moeizaam bestaan. De landarbeidersbonden hadden weinig leden in deze streek.

Boer en landarbeider deelden hier vaak dezelfde (religieuze) waarden. Veel bewoners waren lid van de Nederlands Hervormde Kerk of anders, na de afscheiding, van de Nieuw Apostolische Kerk. Laatstgenoemde had eerst diensten in een boerderij in Kolham, maar kon in 1924 een eigen kerk inwiden, met zo'n tweehonderd kerkleden.

Na de oorlog zouden mechanisatie en schaalvergroting in de landbouw leiden tot een snelle afname van het aantal bedrijven. Een sanering in de aardappelmeelfabrieken (AVEBE) volgde. Ander werk werd gevonden bij nieuwe fabrieken in Hoogezand-Sappemeer of in Groningen.

Vooraf voor bewoners die buiten de landbouw werkten werd de besteding van vrije tijd belangrijk.

Sportverenigingen als VV Froombosch (1939), muziek- en toneelverenigingen en arbeidersverenigingen kwamen op. In de 60er jaren brak zelfs een periode aan van 'volledige werkgelegenheid', met kortere werkweken en langere vakanties, betere lonen en meer welvaart.

In Froombosch groeide het aantal bewoners en werden de eerste 'rijtjeshuizen' gebouwd langs de Ruitenweg en later de Ruitenlaan. Meer dorpsbewoners die gingen deelnemen aan het verenigingsleven....

6.2 School en dorpshuis

Café Eling, bij de tolboom, bood in die jaren een hapje en drankje aan bewoners en passanten, en bood feestruimte in de schuur. Tot de sluiting en sloop in eind 70er jaren. Met de bouw van een Openbare Lagere School in 1893, bedoeld voor kinderen uit de oostelijke buurt (Buitenhuizen) van Kolham en de westelijke buurt van Slochteren, kreeg Froombosch al eerder een andere voorziening en ontmoetingsplek voor bewoners. Zoals bij veel dorpscholen bood het namelijk ook onderdak aan sociale activiteiten van verenigingen.

Het oude gebouw op de hoek Hoofdweg-Ruitenweg werd de decennia erna uitgebreid met extra lokalen. In de 50er jaren trok kleuterschool 'De Margriet' er bij in, tot haar verhuizing naar de Hoofdweg in 1969. Uiteindelijk bleek het gebouw weer te klein en werd besloten tot de bouw van een nieuwe lagere school, kleuterschool en accommodatieruimte voor het dorp. In 1978 werd 'De Ruitenvelder' in gebruik genomen, op een locatie achterin aan de Ruitenweg.

Het combineren van school en dorpshuis onder één dak (MFC) was destijds nieuw, maar pakte goed uit. Het gaf een forse impuls aan het verenigingsleven.

Bewoners werden door het opbouwwerk gepolst over hun wensen wat betreft sociale- en sportactiviteiten. Ook Dorpsbelangen Froombosch hielp bij de oprichting van nieuwe verenigingen. Vanuit de school richtten een aantal moeders de Vrouwenvereniging Froombosch op, die tot op vandaag actief is gebleven. Een 'bejaardensoos' en 'jeugdsoos' konden niet ontbreken, en een biljartclub en kaartclub. 'De Ruitenvelder' beschikte over een sportzaal, voor de gymlessen van school en voor de sportverenigingen buiten de schooluren. Maar dat was tevens de zaal voor andere, sociale activiteiten, die lastig met de vaste sportactiviteiten te combineren waren. De financieringsconstructie van 'De Ruitenvelder' maakte dat er te weinig geld voor onderhoud was. Maar de Dorpsvisie Froombosch 2016 stelde dat het dorpshuis echt aan modernisering toe was. Met het vertrek van de basisschool in 2018 naar het nieuwe Kindcentrum in Slochteren viel de belangrijkste gebruiker weg. In de discussie over de toekomst ging het over renovatie of nieuwbouw, en in het laatste geval in welke vorm. Dat had veel voeten in de aarde. Uiteindelijk werd het nieuwbouw, grotendeels gefinancierd met aardbevingsgeld, maar nu zonder een sportaccommodatie. Dorpshuis 'De Ruyten' is in 2022 feestelijk in gebruik genomen.

6.3 Open gemeenschap

Inmiddels staat Froombosch in het beleid te boek als 'woondorp', met de kanttekening dat allerlei basisvoorzieningen die bij comfortabel wonen horen niet meer in het dorp zelf voorhanden zijn. Winkels en supermarkten zijn wel bereikbaar in de naburige dorpen als Slochteren en Hoogezand-Sappemeer, zelfs op de fiets. En is er een goede OV-verbinding naar de dorpen en naar Winschoten en Groningen. Hetzelfde geldt voor basisvoorzieningen als gezondheidszorg of onderwijs en dagopvang. Bewoners zijn over het algemeen zo mobiel dat het geen groot probleem is, al wordt er met nostalgie gekeken naar het grote aantal winkels dat het dorp vroeger huisvestte. Een deel van de bewoners is echter minder mobiel en zij ervaren wel problemen. Met de mobiliteit zijn ook voorzieningen rond sport, ontspanning en cultuur bereikbaar. Daarbij speelt

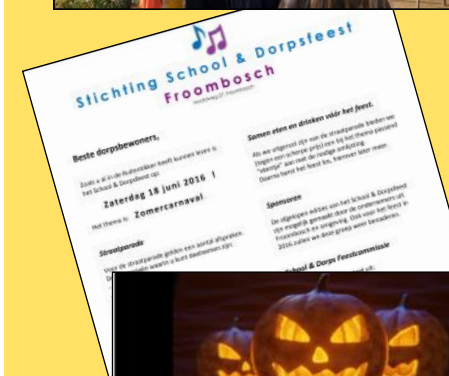
loyaliteit jegens de eigen vereniging minder een rol dan vroeger, maar wel de kwaliteit van het aanbod. Ook in de dorpshuis-activiteiten in 'De Ruyten' wordt dat zichtbaar. Aan het wekelijkse kaarten, biljarten, ouderensport of darten nemen leden deel afkomstig uit Froombosch én uit naburige dorpen en steden. Wel blijkt er vaak een gedeelde achtergrond wat betreft 'opgegroeid in Froombosch', familie of vriendschappen. Maar uiteindelijk wordt het lastig voor de laatste in het dorp gewortelde verenigingen VV Froombosch (competitie-voorwaarden) en de IJvereniging Froombosch (minder vorstperiodes). De besturen van Dorpsbelangen Froombosch en het Dorpshuisbestuur slagen er de laatste jaren goed in om de bewoners bij elkaar en het dorp te betrekken. Met al langer bestaande activiteiten als Sinterklaas en de Spelweek voor de kinderen, maar ook met het Foodfestival, de Nieuwjaarsborrel en Eet-avonden. Met eigen activiteiten én met participatie in regionale activiteiten als de 'Tocht om de Noord'. Dat vraagt inzet van bestuurs- en commissieleden, maar wordt door de dorpsgemeenschap erg gewaardeerd.

6.4 Communicatie

Betrokkenheid bij het dorp en elkaar vereist een goede communicatie. In de tijd van de eigen school was het blaadje 'De Ruitentikker' het informatiekanaal waar iedereen activiteiten aankondigde. Tegenwoordig zijn het vooral de digitale sociale media, die daarvoor gebruikt worden. Dorpsbelangen Froombosch en Dorpshuis 'De Ruyten' hebben elk hun eigen website en Facebook, maar maken ook nog gebruik van huis-aan-huis verspreide nieuwsbrieven en flyers. Een groep bewoners heeft ruim tien jaar geleden een Froombosch-ters Facebookgroep opgericht voor het delen van berichtjes en oproepen. Die groep heeft bijna 1400 leden en de pagina wordt veel gebruikt en gelezen. Dorpsbelangen Froombosch heeft ruim 250 volgers, maar koppelt haar berichten aan die van de Froombosch-ters. De kanttekening bij communicatie via sociale media is dat een (vaak ouder) deel van de bewoners niet wordt bereikt. Dat deel geeft aan een dorpsblaadje erg te missen.

Foodfestival Froombosch

als 'De Ruitentikker' te missen. Maar het regelmatig uitgeven daarvan vergt veel. Wel is het mogelijk om dorpsnieuws te laten opnemen in de huis-aan-huis bladen HS-krant en De Regiokrant of webversies van regionale media. Recent heeft het bestuur ook besloten twee informatieborden te gaan plaatsen voor het delen van dorpsnieuwjes.

6.5 De jeugd

Uit een bijeenkomst met zeven jongeren van 16-19 jaar kwam een positiever beeld naar voren dan in het algemeen wordt geschat. Vrijwel allemaal geboren en getogen in Froombosch, schoolgaand en thuiswonend, geven ze aan zich 'thuis' te voelen in het dorp. Ze gaan met de bus naar (verschillende) vormen van voortgezet onderwijs in Groningen en thuis zoeken ze elkaar vaak op. De vriendschappen zijn belangrijk en bijna vanzelfsprekend. Een aantal voetballen bij SGV in Schildwolde, nadat het bij VV Froombosch niet meer mogelijk was een team te vormen. Anderen doen aan paardrijden, ook in Schildwolde. Vrijdagavond gaan ze als grote groep naar feestjes in de buurt of als kleinere groepjes weer naar één van hen thuis. Alles met de fiets, verder weg met de (leen)auto. Het dorpshuis wordt alleen opgezocht als er wat leuks te doen is. De 18-jaar grens voor het schenken van alcohol en de tarieven zijn de reden om niet vaker te gaan. Liever thuis bij elkaar, onder eigen voorwaarden en op eigen tijdstippen. Een kroeg in Froombosch zou mooi zijn, maar eigenlijk niet nodig. Voor doorstuderen is weinig animo, één studeert nu in Leeuwarden. Er wordt straks naar werk gezocht in de buurt, want iedereen wil hier blijven wonen. Een mooie omgeving, rustig en gemoedelijk, vrijheid en toch alles dichtbij (voorzieningen). Gevraagd naar de toekomst wordt gesteld dat Froombosch over tien jaar niet veel veranderd zal zijn. Wél meer ouderen en wat minder boeren, maar nog steeds rustig. De uitkomsten van de bijeenkomst met de jeugd ondersteunt de behoefte aan passende huisvesting, in de vorm van betaalbare huur- of koopwoningen. In de huidige woningmarkt wordt in die behoefte niet voorzien. Op deze markt ondervinden ze bovendien de concurrentie van de groep ouderen die in Froombosch willen blijven wonen (en woningen vrijmaken).

6.6 De ouderen

In het algemeen neemt het aantal bewoners ook in de gemeente Midden-Groningen verder af, worden de huishoudens kleiner, neemt de vergrijzing toe. In Froombosch daalde de bevolking vanaf 2014 jaarlijks met bijna 10% naar de huidige 825. De verwachting is dat deze trend zich voorlopig doorzet, als er geen woningbouw plaatsvindt. Het aandeel oudere bewoners 65+ is met 170 nu 20%, met 315 van 45-65 jaar erbij 59%. Daarmee vergrijst ook in Froombosch de bevolking. Na 2040 neemt het aantal 65+ers weer af, Maar er lijkt een kleine trendbreuk te zijn. De laatste jaren vestigen meer starters / jonge gezinnen zich in Froombosch. Dat wordt gestaafd door de cijfers. Die laten voor Midden-Groningen vanaf 2030 een gestage groei van het aantal kinderen (0-19) zien, dat pas stabiliseert rond 2050. Ouderen worden gemiddeld ook ouder, want de levensverwachting is gestegen naar 81 jaar. Dat leidt bij elkaar tot een groeiende vraag naar zorg en ondersteuning door gemeente en organisaties. De gemeente Midden-Groningen heeft in 2021 een specifiek ouderenbeleid vastgesteld, maar daarover is door de Rekenkamer in 2023 al gezegd dat de uitvoering te kort schiet. Uitvoeringsorganisatie Kwartier Zorg & Welzijn wijt het aan een onduidelijke opdracht. De vraag of dergelijk specifiek ouderenbeleid zin heeft is nog niet beantwoord. Het specifiek ouderenbeleid is gericht op de thema's meedoen, wonen, preventie, vitaliteit, zorg & ondersteuning thuis, dementie en eenzaamheid. Het in november 2023 met gemeentesubsidie opgerichte Platform Ouderen Midden-Groningen wil de algemene belangen van ouderen behartigen richting gemeentebestuur. Maar het platform is nog jong en betrekkelijk klein. Het organiseerde in mei '25 een eerste informatieavond in Noordbroek. Via projecten op verschillende thema's kunnen de ouderen in Froombosch hun wensen uitvoeren, zoals op de thema's Wonen, Woonomgeving en Zorg die in het bewonersonderzoek naar voren kwamen. Veel ouderen zijn overigens 'ongeorganiseerd' (via een bond) en blijven zo 'ongehoord'. Het platform wil die groep ook bij hun werk betrekken.

PO **PLATFORM OUDEREN**
Midden-Groningen

7. Samenvatting en uitvoeringsagenda

In dit laatste hoofdstuk worden de voorstellen uit de Dorpsvisie per thema weer opgesomd. Dat leest tegelijkertijd als een soort samenvatting, maar zonder de achterliggende analyse. Onder elke kolom voorstellen wordt vervolgens aangegeven welke partij het initiatief neemt in de uitvoering en welke voorstellen prioriteit hebben. De uitvoeringstrajecten zijn overigens sterk verschillend, van het bekende 'laaghangend fruit' tot een meerjarige traject met meerdere betrokken partijen en een (vaak) groter budget.

7.1 Indeling

Bij de hoofdstukindeling van de Dorpsvisie Froombosch zijn de vier thema's aangehouden. Elk hoofdstuk kent een reeks van kleine en grote voorstellen. Daarin is voor dit laatste hoofdstuk een ordening aangebracht in thema, algemene doelen (A, B enz.), subdoelen (1, 2 enz.) en tenslotte de bijbehorende voorstellen (+, + enz.).

Waar mogelijk met een prioriteit. Zelfs in de volgorde van de thema's is enige prioriteit aangebracht: Wonen en Verkeer zijn de belangrijkste thema's. Er zijn natuurlijk raakvlakken tussen de voorstellen onder verschillende thema's en doelen. Bijvoorbeeld de aanstaande reconstructie van Hoofdweg, Ruiteweg en Ruitenlaan waarmee doelen van verkeer, groen én cultuurhistorie kunnen worden behaald. Er is veel te doen.... en niet alles kan tegelijkertijd opgepakt worden. Het vergt een planning, waarbij prioriteit maar ook uitvoeringskansen meegewogen moeten worden. Dorpsbelangen zal die afweging maken in samenspraak met de bewoners en partijen als de gemeente. Jaarlijks zal de Uitvoeringsagenda bijgesteld worden en voorgelegd aan de ALV. Van groot belang is daarbij de inzet van de bewoners, via hun deelname aan werkgroepen en hun belangstelling voor het uitvoeringsproces.

Deze Dorpsvisie Froombosch is geschreven voor een periode van ca. tien jaar, maar zal zeker op bepaalde momenten herzien worden. Zo blijft het een 'levend' en 'richtinggevend' document voor Froombosch.

7.2 Uitvoeringsagenda's

In het ambtelijk overleg met de gemeente over de concept Uitvoeringsagenda moest de Werkgroep vaststellen dat veel voorstellen uit de Dorpsvisie daarin te 'vrijblijvend' werden opgenomen. Vanuit de gemeente kan er, behalve op budgetten, ook niet altijd worden vooruitgelopen op de resultaten van onderzoeken of beleidsbesluiten.

De gemeente is bovendien op veel voorstellen een partij die (nog) een eigen belangenafweging moet maken. Een voorbeeld zijn de voorstellen op het thema 'een verkeersveilig dorp'.

Op het thema 'Een agrarisch woondorp' en de bijbehorende voorstellen voor woningbouw geeft de gemeente aan wel aan te willen faciliteren, bijvoorbeeld met ambtelijke ondersteuning, maar laat ze het initiatief aan het dorp, marktpartijen of corporatie Lefier. En laatstgenoemde verbindt zich nu niet aan de Uitvoeringsagenda.

Uiteindelijk is er voor gekozen om een eigen, volledige Uitvoeringsagenda op te nemen in de Dorpsvisie Froombosch en een daarvan afgeleide versie te laten ondertekenen door het bestuur van Dorpsbelangen en de verantwoordelijk wethouder namens het gemeentebestuur.

Een agrarisch woondorp

A. Behoud van de cultuurhistorische waarde

1. Zuinig zijn op karakteristieke panden

- + Vrijkomende panden onderzoeken op mogelijke herbestemming Wonen.
- + Bij bedrijfsbeëindiging ook karakteristieke boerderijen onderzoeken op herbestemming en nieuwbouw (rood-voor-rood regeling).

2. Historische kenmerken

- + Een route langs historische panden en plekken in een App, voor nieuwkomers en toeristen.
- + Woningbouwinitiatieven (locatie en vorm) toetsen aan de karakteristieken van Froombosch.

3. Agrarisch karakter

- + Erkennen van agrarische bedrijven als beheerder van het open en groene buitengebied.
- + Afstemmen van agrarisch- en recreatief verkeer.

Initiatief en afstemming

- + DB onderhoudt contact met eigenaren van de panden die mogelijk beschikbaar komen.
- + DB ontwikkelt een App historische route.

Prioriteit

- + Gemeente en DB informeren bewoners over de mogelijkheden van herbestemming
- + Landbouwvereniging en bewoners informeren elkaar over woon- en werkwensen.

B. Meer huurwoningen Lefier

1. Extra huurwoningen voor ouderen

- + Verbouw van huurwoningen Ruitenlaan tot kleine eenheden.
- + Nieuwbouw van levensloopbestendige woningen.
- + Verbouw van boerderijen naar appartementen met gemeenschappelijke zorg / voorzieningen.

2. Extra huurwoningen voor jeugd

- + Verbouw tot en nieuwbouw van kleine wooneenheden, eventueel gemixed met ouderen.
- + Bouw van flexwoningen als 'opstap' voor de Jeugd, om later door te stromen.

3. Met voorrang

- + Jonge en oude woningzoekenden uit Froombosch met voorrang een huurwoning toewijzen (50%)
- + Tijdelijke bewoning voor de jeugd in kleine voor raad flexwoningen.
- + Stimuleren woningruil en doorstroming, gericht op passende huisvesting ouderen.

Initiatief en afstemming

- + Lefier informeert de doelgroepen jeugd en ouderen over het systeem van toewijzing en de mogelijkheden van woningruil.
- + Gemeente en Lefier nemen de aanbevelingen over in hun jaarlijkse prestatieafspraken.
- + Gemeente en DB inventariseren de locaties voor verbouw en nieuwbouw van huurwoningen.

Prioriteit

- + Gemeente, DB en Lefier organiseren houden een informatieavond.

C. Bouw en verbouw woningen

1. Locaties voor woningbouw

- + De nieuwbouwlocaties genoemd in de dorpsvisie beoordelen op geschiktheid / haalbaarheid.
- + Aansluiten op de wensen in Froombosch, niet op de algemene woningmarkt.

2. Verschillende woonvormen

- + Een breed scala aan woonvormen onderzoeken op hun betekenis voor de woningbehoefte.
- + Tijdelijke woonvormen / flexwoningen op locaties zonder bestemming Wonen.
- + Ondersteuning van bewonersinitiatieven op dit vlak met advies en projectbegeleiding,

3. Beleidsruimte

- + Mogelijkheden in het woningbouwbeleid en om gevangensbeleid van overheden benutten.
- + Strategische grondaankoop door gemeente als instrument weer invoeren.

Initiatief en afstemming

- + Gemeente en DB verkennen de locaties voor woningbouwinitiatieven.
- + DB stelt een werkgroep Wonen in om een breed scala aan woonvormen te onderzoeken.
- + Gemeente, DB en werkgroep Wonen stimuleren en ondersteunen woningbouwinitiatieven.
- + Gemeente reserveert budget voor strategische grondaankoop.

Prioriteit

- + DB stellen een werkgroep Wonen in voor het verkennen van de locaties voor woningbouw en verschillende woonvormen.

Een verkeersveilig dorp

D. Herinrichting wegen op wegcategorisering

1. Herinrichting Hoofdweg Froombosch-Kolham

- + Bepalen wegcategorie en uitwerken wegprofiel (bewoners hebben voorkeur voor 50 km/u).
- + Aanbrengen van kantmarkering na onderhoud, afhankelijk van uitwerking wegprofiel.
- + Inrichten van duidelijke 'komgrenzen' met 30 km gebied, veilige aansluiting vrijliggend fietspad.

2. Herinrichting Hoofdweg Froombosch

- + Inrichten op verblijfsfunctie 30 km/u.
- + Veilige oversteken en gelijkwaardige kruisingen.
- + Goede stoep aan noordzijde, grasberm zuidzijde.
- + Parkeren op eigen erf en in parkeerhavens.
- + Voldoende ruimte voor wegbeplanting reserveren

3. Herinrichting Ruitenweg en Ruitenlaan

- + Inrichten op verblijfsfunctie 30 km/u.
- + Parkeren op eigen erf en in parkeerhavens.
- + Parkeerplaats vrachtwagens uitplaatsen naar betere plek rand Froombosch.
- + Voldoende ruimte voor wegbeplanting reserveren

4. Herinrichting Langewijk

- + Inrichten op verblijfsfunctie 30 km/u.
- + Parkeren op eigen erf.
- + Bepalen plek duidelijke 'komgrens' met 30 km/u
- + Uitwerken wegprofiel met veilige plek fietsers en voetgangers.
- + Veilige aansluiting vrijliggend fietspad.
- + Betere verlichting van het fietspad.

Initiatief en afstemming / prioriteit

- + Gemeente neemt de aanbevelingen over in haar Uitvoeringsprogramma Mobiliteitsplan / Wegen.
- + Gemeente stelt de wegcategorisering vast, in overeenstemming met haar eigen Mobiliteitsplan.
- + Gemeente werkt de wegprofielen uit in overeenstemming met wegkenmerken Duurzaam Veilig.
- + Gemeente en DB betrekken bewoners bij de planvorming (werkgroepen) voor de herinrichting.

E. Terugdringen sluip- en landbouwverkeer

1. Terugdringen sluipverkeer

- + Omvorming N387 naar gebiedsontsluitingsweg, overeenkomstig het provinciaal- en gemeentelijk mobiliteitsplan.
- + Bewegwijzering doorgaand verkeer aanpassen.
- + Hoofdweg inrichten op 'verblijf' niet op (doorgaand) 'verkeer'.

2. Terugdringen landbouwverkeer

- + Verbeteren netwerk buiten de 'kom' Froombosch.
- + Bewegwijzering en bebording aanpassen.
- + Extra aansluiting op N387 (gelijkvloerse rotonde)
- + Eventueel 60 km/u op trajectdeel bij de 'kom'.
- + Overleg met agrarische bedrijven over routes bestemmingsverkeer leveranciers / loonwerkers.

Initiatief en afstemming

- + Gemeente neemt de aanbevelingen over in haar Uitvoeringsprogramma Mobiliteitsplan.
- + Gemeente en provincie bepalen wanneer de N387 wordt omgevormd (samenhang N33)
- + Gemeente, DB en landbouwvereniging bepalen de afwikkeling van agrarisch verkeer Froombosch
- + DB, landbouwvereniging en bewoners bespreken het gewenste verkeersgedrag met elkaar.

Prioriteit

- + Afsluiting Ruitenweg voor agrarisch verkeer, uitgezonderd bestemmingsverkeer.
- + Provincie, gemeente en DB bespreken de omvorming van de N387 naar gebiedsontsluitingsweg.

F. Veilige fiets- en wandelverbindingen

1. Herinrichting Hoofdweg

- + Ruimte voor de fietser als gelijkwaardige verkeersdeelnemer (bij 30 km/u)
- + Voetganger op stoep of vrijliggend fietspad.
- + Aanbrengen verplicht fietspad bebording, met medegebruik voetgangers.
- + Bromfietsen alleen op de rijbaan, met auto's
- + Parkeren of eigen erf of in parkeerhavens.

2. Overzichtelijke en herkenbare oversteken

- + Oversteek bij Hoofdweg combineren met een duidelijke 30 km/u aanduiding.
- + Oversteek bij Langewijk combineren met nieuwe komgrens of een snelheidsremmer.
- + Gelijkwaardige kruisingen voor veilig oversteken,

3. Goede wegverlichting

- + In ieder geval bij aansluitingen, oversteken en kruisingen van wegen.
- + Langs vrijliggende fietspaden van Hoofdweg en Langewijk, eventueel 'groen', LED en sensoren.
- + Verlichting bij OV-halteplaatsen.

Initiatief en afstemming

- + Gemeente neemt de aanbevelingen over in haar Onderhoudsprogramma Verlichting en in het Uitvoeringsprogramma Mobiliteitsplan.
- + Gemeente stemt aanbevelingen af op lichtbeleid buitengebied en energiebesparing.

Prioriteit

- + Gemeente stelt de wegcategorisering vast, in overeenstemming met haar eigen Mobiliteitsplan.
- + Gemeente werkt de wegprofielen uit in overeenstemming met wegkenmerken Duurzaam Veilig.
- + Gemeente werkt het bijbehorende lichtplan uit.

Een verkeersveilig dorp

G. Goed openbaar vervoer

1. Behoud goed OV

- + Stimuleren van gebruik OV nieuwe doelgroepen.
- + Dienstregeling niet versoberen, garanties voor doelgroepen scholieren en ouderen.
- + Voldoende halteplaatsen en deze comfortabel inrichten bankje en verlichting.
- + Fietsstandaard bij halteplaatsen.

2. Uitbreiding OV

- + Lijn 44 naar Sappemeer terug of ...
- + Regelmatige taxidienst ouderen.

Initiatief en afstemming

- + Gemeente en DB bespreken dienstregeling met het OV-bureau.
- + Gemeente inventariseert en beoordeelt aantal halteplaatsen en verbeterd deze op comfort.
- + Gemeente, DB en ouderen onderzoeken de behoefte aan OV-verbinding met Sappemeer.

Prioriteit

- + Gemeente en DB beoordelen de aangekondigde dienstregeling voor 2026, op korte termijn.
- + Verbetering halteplaatsen, op middelkorte termijn.

Een mooi en groen dorp

H. Behouden en aanvullen wegbeplanting

1. Aanvullen van de wegbeplanting Hoofdweg

- + Extra Zomereiken in opengevallen plaatsen, wegvak Froombosch - Kolham.
- + Herplant in wegvak Froombosch bij herinrichting.

2. Aanbrengen beplanting Ruitenweg

- + Linden aan de westkant van de straat (schaduw) bij herinrichting. Linden staan ook buiten de kom.
- + Bij dorps huis eventueel extra Zomereiken.

3. Aanvullen beplanting Ruitenlaan

- + Extra Esdoorns aan beide zijden, bij herinrichting.

4. Erfbeplanting Ruitendwarsstraat

- + Wegbegeleidende erfbeplanting in tuinen.
- + Eigenaren aanmoedigen tot planten van bomen.

Initiatief en afstemming

- + Gemeente neem de aanbevelingen over in haar 'Bomenplan' en programmering Beheer / Groen.
- + Gemeente inventariseert plantplaatsen Hoofdweg
- + Gemeente neemt de aanbevelingen op in haar programmering van de herinrichtingsprojecten.
- + Gemeente en DB betrekken aanwonenden bij de planvorming voor elk project (werkgroepen).
- + DB benadert aanwonenden Ruitendwarsstraat.

Prioriteit

- + Een goede voorlichting over de programmering van de herinrichting in genoemde straten.
- + Instelling van werkgroepen, tijdige planvorming, reservering middelen uit herinrichtingsbudget.

I. Meer bos en parkjes

1. Een nieuw 'Fromabosch'

- + Het perceel langs de Ruiten Ae van de fam. Van Beek, waar het oude bos bij de borg stond.
- + Het oude trainingsveld VV Froombosch bij het Dorps huis, eventueel verlengen langs de N387.
- + De speelvelden VV Froombosch bij beëindiging.
- + Het perceel van de fam. Haak, tussen Ruiten Ae en Ruitenweg.

2. Uitbreiden natuurgebied 'De Baggerputten'

- + Agrarisch perceel naast het natuurgebied, onder recreatieve bestemming in planten met bos.

3. Meer openbaar groen / parkjes

- + Het perceel van de fam. Haak, tussen Ruiten Ae en Ruitenweg.
- + Het perceel achter Hoofdweg 59 A,B en C, of vergelijkbare achtererven.
- + Ruimte voor openbaar groen reserveren bij nieuwbouw en herinrichting.

4. Schone woonomgeving

- + Afvalbakken op verblijfsplekken, bij bushaltes.
- + Bewoners bewust maken van zwerfafval.

Initiatief en afstemming

- + Gemeente en DB verkennen de locaties, DB benadert de particuliere eigenaren.
- + Gemeente legt de voorstellen 'Fromabosch' en 'De Baggerputten' voor aan de provincie (advies).
- + Gemeente en DB betrekken bewoners bij de planvorming (werkgroepen).
- + Gemeente reserveert budget voor grondaankoop.
- + Gemeente neemt 'groen' meer mee bij nieuwbouw en herinrichting.

Prioriteit

- + Verkennen van de genoemde locaties voor het nieuwe 'Fromabosch', op korte termijn.
- + Instellen van een werkgroep als evt. vervolg.

Een saamhorig dorp

J. Een goede communicatie

1. Een effectief DB-gebruik van sociale media

- + De website en facebookpagina DB uitbreiden en actueel houden bij aankondigingen.
- + Meer samenwerken met de facebookpagina's van organisaties en groepen (Froombosch-ters).

2. Een papieren medium gebruiken

- + Voor minder digitaal ingestelde bewoners een papieren nieuwsbrief maken.
- + Flyers voor huis-aan-huis verspreiding
- + Verkenning mogelijkheden nieuwe 'Ruitentikker'.
- + Informatieborden met (papieren) informatie.
- + Introductiebrief Froombosch voor nieuwkomers.

3. Betere communicatie met gemeente

- + Gemeente informeert DB meer proactief, via ambtenaren / dorpsondersteuners.
- + Gemeente informeert bewoners gericht en liefst proactief over voorgenomen uitvoeringswerken.
- + DB informeert de gemeente proactief over zaken die bij bewoners leven.

Initiatief en afstemming

- + DB evalueert haar communicatie naar bewoners, verbetert die waar mogelijk.
- + DB plaatst twee informatieborden.
- + DB maakt een introductiebrief voor nieuwkomers, eventueel met welkomstpakketje ondernemers.
- + DB verkent de mogelijkheden van een nieuwe 'Ruitentikker', in samenhang met andere media.
- + Gemeente evalueert haar communicatie naar DB en bewoners van Froombosch.

Prioriteit

- + DB en de gemeente evalueren hun communicatie
- + DB brengen hun communicatie via sociale media op orde, op korte termijn.

K. Iedereen doet mee

1. Dorpshuis 'De Ruyten' koesteren

- + Behouden van het dorps huis als centrale plek voor ontmoeting en activiteiten.
- + Meer activiteiten gericht op bepaalde doelgroep, zoals jongeren en (eenzame) ouderen.
- + Ruimer openstellen van het dorps huis.
- + Samenwerken met andere dorps huizen op speciale (culturele) activiteiten.

2. Voorzieningen koppelen aan dorps huis

- + Zorgvoorziening voor ouderen (spreekuren) en andere doelgroepen (consultatiebureau).
- + Een uitleenpunt voor gereedschap, klussendienst voor hulp aan ouderen.

3. Buitenruimte

- + Inrichten op buitenactiviteiten dorps huis
- + Landbouwverkeer weren uit de Ruiteweg, inrichten op 'verblijven', niet op 'verkeer'.
- + Pleisterplaats voor recreanten (fietsers)
- + Het oude trainingsveld VV Froombosch bestemmen voor recreatieve activiteiten (meervoudig).

Initiatief en afstemming

- + Het dorps huisbestuur onderzoekt mogelijkheden van ruimere openstelling, meer gerichte en regelmatige activiteiten voor de jeugd en de ouderen.
- + Uitbreiden van de vrijwilligersinzet.
- + Het dorps huisbestuur zoekt samenwerking met andere dorps huizen.
- + Gemeente en dorps huisbestuur onderzoeken een samenwerking met zorgorganisaties.
- + Gemeente neem aanbevelingen landbouwverkeer over in haar beleid en herinrichting Ruiteweg.
- + DB overlegt met POSO en PO Midden-Groningen over de problematiek van ouderen in Froombosch
- + DB maakt een introductiebrief voor nieuwkomers, eventueel met welkomstpakketje ondernemers.

Dorpsvisie Froombosch 2026

Vereniging Dorpsbelangen Froombosch